Posamezni izvod 30 grošev, mesečna naročnina 1 šiling

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

ŽIVEL 29. NOVEMBER

rojstni dan nove Jugoslavije

LETNIK II. | DUNAJ, V PETEK 28. XI. 1947 | ŠTEV. 62 (90)

29. NOVEMBER

praznik jugoslovanskih narodov

V borbi jugoslovanskih narodov za demokracijo, za ljudsko oblast in svojo ljudsko državo sta 29. november 1943 in 29. november 1945 dva zgodovinska datuma največje važnosti.

Na zasedanju svobodno izvoljenih predstavnikov jugoslovanskega ljudstva v Jajcu je bilo opravljeno veliko zgodovinsko dejanje, so bili postavljeni temelji nove državne skupnosti jugoslovanskih narodov. Zastopniki bojujočega se jugoslovanskega ljudstva, ki se je samo in brez državnega vodstva, oropano vseh sredstev, postavilo v bran za svojo svobodo in za svojo državo, so na tem zasedanju sklenili obdržati oblast v svojih rokah in razglasili svoja načela, ki naj bi poslej vodila in upravljala življenje jugoslovanskih narodov: demokracija ali oblast ljudstva, federacija ali neodvisnost in enakopravnost vseh narodov Jugoslavije. In ta načela niso bila samo proglašena, marveč je nadaljni potek dogodkov pokazal, da so dejansko gibalne ideje vsega jugoslovanskega ljudstva, ki jih je znalo pod vodstvom Komunistične partije in maršala Tita tudi uveljaviti in uresničiti.

Državni zbor v Jajcu je tako postavil temelje, na katerih so jugoslovanski narodi mogli in morali zgraditi stavbo svoje državnosti šele po končni osvoboditvi. Preteči je moralo poldrugo leto trdih bojev, preliti so se morali potoki krvi, preden so jugoslovanski narodi izvojevali svobodo in preteči sta morali dve leti po zasedanju v Jajcu, preden so mogli svobodno izvoljeni predstavniki jugoslovan. ljudstva uresničiti ta znamenit, demokratični načrt nove državnosti jugoslovanskih narodov. Točno dve leti po zasedanju v Jajcu je novo izvoljena Ustavodajna skupščina demokratične federativne Jugoslavije v svobodni prestolnici svobodne Jugoslavije, v docela urejenih razmerah rešila odprto vprašanje o kralju, o dinastiji, o osnovni državni obliki Jugoslavije in se soglasno odločila za Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo.

S tem državnim aktom je bila predvsem uzakonjena oblast ljudstva, ki je dejansko že obstajala dotlej. Ta akt je samo potrdil in uzakonil vse, kar je v narodnoosvobodilni borbi nastalo in kar je tedaj že bilo.

Jugoslovansko ljudstvo praznuje jutri drugo obletnico obstoja republike. V teh dveh letih je ljudska država Jugoslavija pokazala svojo življenjsko silo. Sproščene energije ljudskih množic, brez verig, v katere so jih nekdaj uklepali izkoriščevalci, so uresničile doslej neviden polet dela in ustvarjalnosti v obnovi in izgradnji svoje domovine. Nova Jugoslavija, ki je urejena kakor malokatera država v Evropi je dala delovnemu ljudstvu vse pogoje svobodnega razvoja, mu je omogočila dvig gmotne in kulturne ravni, mu je dala zavest delovne skupnosti, ga je prerodila iz sužnjev starega reda v svobodno novo ljudstvo. Nova Jugoslavija stopa v tretje leto svojega življenja z ogromnimi perspektivami za razvoj. Jugoslovensko ljudstvo izpolnjuje svoj prvi petletni plan. Po planu gradijo že v tem letu in bodo gradili v bodočih in naslednjih letih nove ceste in železnice, zidajo nove električne centrale, odpirajo nova zemeljska bogastva, modernizirajo kmetijstvo. Jugoslovansko ljudstvo bo spremenilo svojo domovino ne samo gospodarsko, ampak tudi tako, da se bodo do kraja izpremenili odnosi med ljudmi in da bo na teh temeljih zrasla resnično nova družba, kjer bodo izginili zadnji sledovi izkoriščanja človeka po človeku in se bo odprl nesluten razvoj v kulturi novega človeka.

Vse te pogoje, vse te velike perspektive, pa sta jugoslovanskim narodom dala 29. november 1943. in 1945. leta.

Tudi mi koroški Slovenci slavimo jutrišnji praznik svobodnih bratov z velikim veseljem. Slavimo ga tembolj, ker smo se skupno z jugoslovanskimi narodi borili proti fašizmu in za svojo svobodo, ker vemo da so skupaj z nami vsi jugoslovanski bratje, ki nas podpirajo v naših zahtevah po združitvi z domovino Slovenijo v okviru FLRJ. Zavedamo se, da je naša bodočnost samo v združitvi s svobodnimi narodi v novi Jugoslaviji. Pot nove Jugoslavije pa nam je tudi primer, ki nam govori, da se mora narod boriti, če hoče doseči svojo svobodo, če hoče živeti človeka vredno, svobodno in srečno življenje.

Neomajno zahtevamo svobodo v skupni domovini srečnih jugoslovanskih narodov

V četrtek, dne 27. t. m., se je sestal širši Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško. Slavnostna seja je bila v znamenju velikega praznika jugoslovanskih narodov, ki je tudi naš praznik. Rojstvo nove Jugoslavije je namreč največji uspeh herojske narodno osvobodilne borbe, v kateri smo sodelovali tudi mi koroški Slovenci. Zato koroški Slovenci praznujemo ta veliki dan tudi v trdni veri, da bo tudi nam končno zasijala svoboda, za katero smo kljub našim velikim žrtvam bili ogoljufani. Borba in zmaga jugoslovanskih narodov sta nam za to zgled in porok. Širši POOF je tudi v čestitnih brzojavkah Prezidiju Ljudske skupščine FLRJ in IOOF Slovenije sporočil odločno voljo vsega slovenskega ljudstva na Koroškem, da bo nadaljevalo borbo do zmage.

V očigled zasedanja zunanjih ministrov v Londonu je širši POOF ob tej priložnosti še enkrat v imenu vsega slovenskega ljudstva na Koroškem svečano izpovedal priključitveno zahtevo in apeliral na zunanje ministre, da s ponovno krivično rešitvijo ne potrdijo stoletne krivice, ki jo je izvajal nad koroškimi Slovenci velikonemški imperializem. Hkrati je širši pokrajinski odbor sklenil tudi protestno pismo Medzavezniškemu svetu na Dunaju zaradi groženj deželnega glavarja Wedeniga na zadnjem zasedanju koroškega deželnega zbora.

MARŠAL JUGOSLAVIJE BROZ — TITO

IZVRŠNEMU ODBORU OF ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI

Z današnjega zasedanja širšega Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško pošiljamo ob našem velikem prazniku v imenu ljudstva Slovenske Koroške čestitke in zagotovilo, da bomo storili vse, da dosežemo naš cilj — združitev z matičnim narodom. Niti aretacije niti druga nasilja nas ne bodo odvrnila od tega.

V teh dneh, ko se ponovno odloča o naši usodi, se čutimo v naši borbi še bolj tesno povezani s slovenskim ljudstvom in vsemi narodi svobodne domovine.

Širši POOF za Slovensko Koroško.

PREZIDIJU LJUDSKE SKUPŠČINE FLRJ V BEOGRADU

Ob četrti obletnici rojstva herojske nove Jugoslavije in ob drugi obletnici proglasitve republike pošilja širši Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško z današnjega svečanega zasedanja v imenu vsega slovenskega ljudstva na Koroškem vsem narodom nove Jugoslavije in njihovemu modremu voditelju maršalu Titu čestitke.

V teh dneh, ko se ponovno odloča o naši usodi, jasno in odločno ponavljamo našo neomajno zahtevo po svobodi v skupni domovini srečnih jugoslovanskih narodov. Prosimo, da zastopniki Jugoslavije odločno podprejo to našo pravico v Londonu. Ta veliki naš skupni praznik praznujemo s še odločnejšo borbo.

Širši POOF za Slovensko Koroško.

Poziv zunanjim ministrom

Širši POOF za Slovensko Koroško sporoča z današnjega zasedanja v Celovcu v imenu vsega ljudstva Slovenske Koroške odločno zahtevo po združitvi z matičnim narodom Jugoslavije. Naše ljudstvo je izpostavljeno vedno hujšemu nasilju, sekretar naše organizacije, dolgoletni partizan Prušnik Karel je bil 14. novembra 1947 obsojen na eno leto zapora. Avstrijski deželni glavar Koroške je v deželnem zboru javno zagrozil z maščevanjem po sklenjeni drž. pogodbi.

Oogromne žrtve smo doprinesli v aktivni borbi za uničenje nemškega fašizma in za našo osvoboditev. Prestano težko gorje, ogromni krvni davek v dobi nacizma in stoletno preganjanje našega ljudstva kriči po pravični rešitvi našega vprašanja. Prosimo, da upoštevate argumente vseh naših organizacij, ki so bili predani poverjenikom za avstrijsko mirovno pogodbo na Dunaju.

Odločno vodimo borbo za našo osnovno pravico in jo bomo vodili do zmage. Nočemo in ne moremo več prenašati imperialističnega nasilja. Samo naša združitev z matičnim slovenskim narodom je pravična rešitev. Vsaka druga rešitev pomeni nadaljnjo grobo krivico in potrditev dosedanjega velikonemškega nasilja.

Širši POOF za Slovensko Koroško.

PROTESTNA SPOMENICA KOROŠKIH SLOVENCEV MEDZAVEZNIŠKEMU SVETU

Predstavniki slovenskih množičnih organizacij so danes predali v imenu vsega slovenskega ljudstva na Koroškem Medzavezniškemu svetu na Dunaju spomenico, ki opozarja visoki forum na vedno neznosnejši položaj koroških Slovencev in v kateri še enkrat odločno protestirajo proti krivični obsodbi sekretarja POOF-a tov. Karla Prušnika — Gašperja.

Spomenica je podprta s številnimi dokumenti, ki dokazujejo pristransko in krivično ravnanje britanskih zasedbenih in avstrijskih oblasti s koroškimi Slovenci.

Obisk maršala Tita v Sofiji

Delegacija vlade FLRJ s predsednikom vlade maršalom Titom na čelu je te dni obiskala prestolnico domovinsko frontovske Bolgarije Sofijo. Več ko 300.000 ljudi iz Sofije in okolice je dočakalo predstavnike nove Jugoslavije. Visoke jugoslovanske goste so sprejeli predsednik bolgarske vlade Georgij Dimitrov s člani vlade, predstavniki vseh strank v Domovinski fronti, diplomatski zbor in zastopniki kulturnih in množičnih organizacij.

O priliki veličastnega sprejema, ki ga je priredila ogromna množica ljudstva maršalu Titu in članom jugoslovanske delegacije, je imel maršal Tito govor, v katerem je med drugim dejal:

Mi nismo samo vrnili obisk bolgarski delegaciji, ki je s tovarišem Georgijem Dimitrovom na čelu obiskala to leto Jugoslavijo. Naš obisk je nekaj večjega, je nadaljevanje dela, da dosežemo soglasje v vseh točkah našega bodočega sodelovanja.

Nova Jugoslavija in nova Bolgarija sta stopili na isto pot, odkar sta presekali s preteklostjo, s to negativno preteklostjo, ki je naše narode razdvajala, ki je stoletja stala med njimi, med našimi narodi, med brati. Federativna ljudska republika Jugoslavija je odstranila vse, kar je odstranila tudi domovinsko frontovska Bolgarija pod vodstvom tovariša Georgija Dimitrova.

Razumljivo je, da nismo mogli drugače, kakor takoj začeti z delom, da položimo nove temelje, da povežemo našo skupno usodo, da v bodoče delimo dobro in zlo, z eno besedo, da ustvarimo tesno sodelovanje. Naša preteklost je mračna. Naša bodočnost pa je, kakor že vidimo, svetla, naše perspektive so jasne.

Gradimo novo in lepše življenje, vi v Bolgariji, kakor tudi mi v Jugoslaviji. Z velikimi napori, ki jih vlagamo v razvoj našega gospodarstva, bomo šli tudi v bodoče skupno pot v obnovi, v obrambi ljudske demokracije, obrambi naših meja, naših držav in naših narodov; šli bomo isto pot, da si zgradimo boljšo bodočnost. Nova Jugoslavija in nova Bolgarija bosta v svojih prizadevanjih soglasni. Oni dve imata velikega prijatelja Sovjetsko zvezo, nepremagljivo državo socializma z genialnim Stalinom na čelu. Sovjetska zveza ima tudi v nas velike prijatelje in nobena sila nas ne bo mogla ločiti od naših velikih bratov, narodov Sovjetske zveze. Narodi Jugoslavije in bolgarski narod imajo mnogo prijateljev. Mi imamo več prijateljev kot sovražnikov. Samo sovražnik je trdoživ v svojih naporih, da bi uničil to, kar smo si mi postavili za cilj: **izgradnjo srečne in lepše bodočnosti. In samo naša odločnost, da branimo naše pridobitve do zadnje kaplje krvi, naša sloga, naša izdržljivost, naša želja po miru in obrambi miroljubnega dela, bodo uničile načrte imperialistov in vojnih hujskačev, ki se borijo proti pravi demokraciji.**

Maršal Tito je končal svoj govor s pozdravi novi Bolgariji, bratstvu in enotnosti bolgarskega naroda in jugoslovanskih narodov, in voditelju bolgarskega naroda Georgiju Dimitrovu.

Konferenca zunanjih ministrov v Londonu

25. novembra so se zunanji ministri velikih sil sestali v Londonu k svojemu petemu zasedanju. Vsa svetovna javnost posveča temu sestanku sveta zunanjih ministrov največjo pozornost v pričakovanju, da bodo ministri uspešno in pravično rešili še nerešena vprašanja povojne ureditve Evrope, vprašanje mirovne pogodbe z Nemčijo in pogodbe o Avstriji.

Opolnomočenci zunanjih ministrov, ki so se sestali še pred zasedanjem zunanjih ministrov, so razpravljali o postopku za pripravo mirovne pogodbe z Nemčijo, o vprašanju začasne politične organizacije Nemčije, o pogodbi o Avstriji in o dnevnem redu konference zunanjih ministrov.

Na teh sestankih opolnomočenci niso dosegli soglasja. Delegacija ZDA se ni pokazala pripravljeno, da bi v katerem koli vprašanju doprinesla k sporazumu namestnikov zunanjih ministrov.

Na prvem sestanku sveta zunanjih ministrov so se štirje zunanji ministri sporazumeli o vprašanjih, o katerih bodo razpravljali. Sovjetski predstavnik Molotov je ugotovil, da je najvažnejše vprašanje povojne ureditve Evrope, vprašanje mirovne pogodbe z Nemčijo. Zato je sovjetska delegacija predložila, naj bi zunanji ministri najprvo razpravljali o postopku za pripravo mirovne pogodbe z Nemčijo. Predstavniki ostalih delegacij so potrdili prvorazredno važnost razpravljanja povojne ureditve Nemčije, kljub temu pa so predlagali, naj bi svet zunanjih ministrov pričel razpravljati o ogodbi o Avstriji. V nadaljnjem poteku prvega sestanka sveta zun. ministrov je delegacija SZ pokazala, da so njeni predlogi usmerjeni k temu, da bi dosegli soglasje štirih držav v vseh vprašanjih. Druge tri delegacije so s svojimi predlogi, o katerih so se že predhodno sporazumele, skušale vsiliti sovjetski delegaciji svojo voljo, kar pa jim ni uspelo in so dobile primeren odgovor.

Na drugem posvetu so se zunanji ministri velikih sil sporazumeli o vrstnem redu dela zun. ministrov. Razpravljali bodo o naslednjih točkah:

1. pogodba o Avstriji;
2. pripravljanje mirovne pogodbe z Nemčijo;
3. gospodarska načela, raven nemškega povojnega gospodarstva, načrt reparacij;
4. politična organizacija Nemčije;
5. poročilo o razorožitvi in demilitarizaciji Nemčije;
6. pogodba štirih sil za zavarovanje pred Nemčijo.

Opolnomočenci zunanjih ministrov so včeraj začeli s proučevanjem poročila komisije za sestavo pogodbe o Avstriji na Dunaju, posebno še s proučevanjem francoskega predloga o vprašanju nemške imovine. 2. decembra bodo opolnomočenci podali zun. ministrom svoje poročilo o rezultatih dosedanjih razgovorov.

Na račun delavstva varujejo kapitalisti profite

Ko so tudi po sporazumu o cenah in mezdah cene stalno naraščale in je bila zahteva po denarni reformi razumljiva, nismo opazili, da bi časopisje vladnih strank posvečalo temu kako posebno pozornost. Nasprotno, govorili so, da je denarna reforma čez noč nemogoča in še na predvečer usodnega sklepa parlamenta so slovesno izjavljali in pisali, da je vse govoričenje o neki denarni reformi brezpredmetno, in dolžili liste, ki so javili to vest, da »zlorabljajo tiskovno svobodo«.

Naenkrat pa je nastal velik hrup: denarna reforma je bila sklenjena. Začeli so o njej pisati in jo hvaliti kot »najsijajnejšo rešitev denarnega vprašanja v povojni Evropi«, socialist inž. Waldbrunner pa je označil ta oderuški zakon kot »najboljši in najsocialnejši zakon te vrste«.

V resnici pa ta zakonski osnutek, kakor je to minister dr. Altmann pred svojim izstopom iz vlade dobro povedal, ni nič drugega kot »sanacija bank na račun malih ljudi in njihovih skromnih prihrankov;

ni noben resen gospodarski ukrep za odstranitev zmede v cenah;

ni noben primeren ukrep, ki bi izboljšal življenjsko raven delovnega človeka, ki je padla že na stopnjo kulija;

ni noben ukrep, ki bi zajel dobičke črnoborzijancev in špekulantov, vojnih dobičkarjev in povojnih hijen in jih pritegnil, da bi vsaj delno krili stroške;

ne daje nobene možnosti, da bi ugotovili vsaj izvor teh bogastev.«

Minister dr. Altmann je zaradi tega tudi izjavil: »Če se taki ukrepi izvedejo od danes na jutri, mora biti temu povod mogočno povelje. Nočem več biti član vlade, ki kloni takemu povelju, ki služi tujim koristim.«

Z dr. Altmannom je izstopila iz vlade Komunistična partija Avstrije, ki, kakor vedno, tudi tokrat zastopa resnične koristi delovnega človeka. V parlamentu je komunistični poslanec Honner imenoval zakonski osnutek »najbolj nezaslišani roparski pohod na žepe delavcev v korist velikih bank«. Zakonski osnutek je izzivanje vseh, ki so upali na uresničenje vladnega programa. Namen predloženega osnutka je sanacija bank in razlastitev malih. Zakonski osnutek je nesocialen in za komuniste kot predstavnike delovnih slojev ljudstva popolnoma nesprejemljiv«. Po objasnitvi predlogov, ki jih je dala Komunistična partija za denarno reformo, je poslanec Honner med drugim izjavil:

Proti zamenjavi denarja leta 1945, ko je lahko zamenjal vsak 150 šilingov v razmerju 1:1, pomeni sedanja zamenjava 150 šilingov samo petino te vsote, ker so cene od takrat narasle za petkrat. Črnoborzijanstvo ni z reformo prav nič prizadeto, ker ne živi od kopičenja denarja, pač pa mora mali človek štediti, če hoče kupiti le malenkost. Posebna okrutnost pa je še v tem, da je ta ukrep predložen ravno pred božičem, ko je tudi najskromnejša družinica štedila, da bi si za ta dan kaj kupila. Zamenjava 3:1, brez ozira na izvor denarja, je zato brutalen rop, izvršen na delavcih, nameščencih, obrtnikih, rentnikih in upokojencih.

Nadaljnji rop je črtanje vseh »zamrzlih vlog« (Sperrkonto). 50 odstotkov teh so prihranki. Deset tisoči izgubijo s črtanjem teh vlog 60 odstotkov svojih težko prisluženih prihrankov, medtem ko so črnoborzijanci že leta 1945 prejeli 40 odstotkov svojih črnih zaslužkov in so potem še po vseh mogočih potih znali dobiti tudi še svoje zamrzle vloge. Neizprosen je zakon samo nasproti malim, ki imajo še danes 60 odstotkov svojih vlog zaprtih.

Ugovor, da smejo dvigniti rentniki še 2500 do 3500 šil. prihrankov, je pravo roganje socialnemu čutu, če se tem ljudem pravi: deset mesecev še lahko živite od svojih prihrankov, potem pa zaprosite za socialno podporo, čeprav imate še svoje prihranke.

Nadalje je poslanec Honner kritiziral svojevrstne določbe osnutka v prid bankam in tujemu kapitalu, ki zahtevajo od ljudstva ogromne žrtve in svoj govor končal: »Sanacija bank in podreditev celotnega denarnega vprašanja njihovim interesom kažeta jasno, na katero povelje je bilo vse to izvedeno: na povelje ameriškega kapitala. Povelje tujega kapitala, gospodje z Wall-Streeta, ti so izsilili ta zakon. Zakon ne služi Avstriji, temveč tujim koristim, katerih sovraštvo do delavskega razreda le predobro poznamo. Avstrija naj bi bila izenačena s koristmi ameriških monopolističnih kapitalistov! Pot k temu je sanacija bank, sredstvo za to je predloženi osnutek.

Odgovornost za ta zakon nosita OeVP in SPOe, katerih predstavniki so ga na skupnih posvetovanjih in z izključitvijo komunistov fabricirali.

Zvesta svojim dolžnostim nasproti delovnemu ljudstvu, Komunistična partija kategorično odklanja ta nesocialni in delavcem sovražni zakon.«

Sklenjeni zakon je izzval v vseh krajih strašno ogorčenje. Številna podjetja na Dunaju in v drugih mestih so v znak protesta ukinila delo in od vsepovsod pošiljajo protestne resolucije proti temu nesocialnemu in neljudskemu zakonu. Na Štajerskem je nad 17.000 javnih nameščencev protestiralo proti zakonu, na Dunaju pa so tisoči zaupniki Komunistične partije z navdušenjem pozdravljali ministra dr. Altmanna, ki je na zborovanju izjavil:

»Ni mogoča koncentracija med zastopniki tujega kapitala in avstrijskega delavstva. Zato so komunisti stopili iz vlade. Recite vsem, s katerimi se srečate v podjetju, na cesti, doma in v trgovinah, naj zahtevajo, da se njihovi tako imenovani ljudski zastopniki, katerim so dali svoj glas, pred njimi zagovarjajo.«

Pokazali pa so se tudi že drugi pojavi: blago na črni borzi in po trgovinah je izginilo, cene so narasle in naval na trgovine z dragocenostmi in umetninami je naravnost bajen. Prav takšen je naval na poštah, kjer vsevprek plačujejo svoje dolgove, na drugi strani pa upniki že odklanjajo sprejem denarja. Trgovci z živili so že dosegli poseben odlok za zamenjavo denarja, ki ga prejemajo za prodajo živil do zadnjega dne pred zamenjavo. Različne organizacije, kot Zveza političnih internirancev, zahtevajo za svoje člane posebne ugodnosti, številni znani finančni strokovnjaki pa odločno kritizirajo in odklanjajo zakonski osnutek, kakor na primer rektor graške univerze dr. Dobretsberger, ki izjavlja, da »gospodarstva ni mogoče močneje oškodovati kot s tako ureditvijo«.

Poglavitne določbe novega denarnega zakona

Zamenjava denarja se izvrši v razmerju 3:1.

Zamenjava traja 14 dni od dneva, s katerim stopi zakon v veljavo. Dan še ni določen.

V teh štirinajstih dneh imajo nezamenjani bankovci samo tretjinsko vrednost.

Zamenjavajo Narodna banka, poštni uradi, banke, hipotekarni zavodi, hranilnice in kreditne zadruge.

150 šilingov lahko vsak zamenja v razmerju 1:1. Ta zamenjava se označi na živilski nakaznici. Vse vsote nad 150 šilingov se zamenjajo 3:1.

Vse zamrzle vloge (Sperrkonti) zapadejo.

Vendar ostanejo neokrnjene vloge hranilnic in bank med seboj in pri Narodni banki.

Nezamrzle vloge, to je preostalih 40 odstotkov pri zamenjavi denarja l. 1945 (»Alt- ali Konversationskonto«) se spremenijo v zvezni dolg za 2-odstotnim letnim obrestovanjem. O vrnitvi zakon ne pove ničesar.

Vse nove vloge od decembra 1945 do 12. novembra 1947 ohranijo svojo vrednost 1:1, in sicer so do višine 1000 šilingov svobodno razpoložljive, višje vsote so do 50% razpoložljive takoj, nadaljnjih 25 odstotkov pa po pol letu in preostanek po devetih mesecih.

Prav tako se razvrednotijo vloge javnih zavodov, to je države, občin in socialnih zavarovalnic za 25 odstotkov, medtem ko z nadaljnjimi 25 odstotki najmanj eno leto ne morejo razpolagati.

Za kmete predvideva zakon ugodnost, da finančni uradi zamenjajo izkupiček iz prodaje dajatev po 5. juliju tega leta v razmerju 1:1. Primer: Kmet, ki je prejel za svoje dajatve po 15. juliju 2000 šilingov, zamenja to vsoto in dobi za njo takoj 666.66 novih šilingov. Preostanek 1333.34 šilingov se nakaže finančnemu uradu, ki odtegne dolg za davek. Ako kmet nima dolga, dobi od finančnega urada 1333.34 novih šilingov.

Nadaljnje izjemno določilo vsebuje zakon tudi za one, ki so do sedaj imeli pravico, ki jo je potrdil socialni urad, da so od svoje zamrzle vloge mesečno lahko dvigali 250 oziroma 350 šilingov. To bodo lahko delali še nadaljnjih 10 mesecev, nakar preostanek vloge zapade.

Vse te določbe jasno kažejo težnjo, da ščitijo kapitaliste in veleposestnike, medtem ko naj mali ljudje trpijo izgubo. Le finančni magnati imajo po decembru 1945 namreč svoje denarje naložene v bankah, medtem ko si delavec od svojega skromnega zaslužka pri stalnem naraščanju cen ni mogel prištediti takšne vsote, da bi jo naložil v denarnem zavodu. Poleg tega pa je zaradi zamrzlih vlog že s prvo zamenjavo denarja leta 1945 izgubil vse zaupanje v denarne zavode in hranil denar rajši doma. Z novim zakonom je tako mali človek prišel ob vse in ga bo le težko kdo prepričal, da bi v bodoče še kdaj štedil in cenil denar, ki ga je sedaj že drugič izgubil v korist bank in finančnih magnatov.

ZDA SE BORIJO PROTI DEMOKRATIČNIM GIBANJEM

Vodja ameriške delegacije za „pomoč" Grčiji Griswold je izjavil na tiskovni konferenci v Atenah, da se morajo smatrati akcije proti grškim partizanom, pri katerih sodelujejo ameriški oficirji kot svetovalci, kot „skupne grško — ameriške operacije". Kakor piše list „New York Times" namerava jo Američani izvesti te operacije z „vso odločnostjo".

Dopisnik amer. lista „Chikago Sun" ugotavlja, da je ameriško vmešavanje v Grčiji doseglo že tak obseg, da se lahko govori o neposrednem ameriškem vodstvu vojnih operacij proti partizanom.

Združeni ameriški štab v Grčiji bo na grški generalni štab izvedel pritisk, da bodo operacije proti partizanom čim bolj pojačane. Grški vrhovni komandi bodo dodeljeni kot svetovalci ameriški vojaški strokovnjaki, ki so vešči partizanske vojne.

29. NOVEMBER 1943

DAN ROJSTVA NOVE JUGOSLAVIJE

29. novembra 1943 je bilo v osvobojenem mestu Jajcu zgodovinsko drugo zasedanje AVNOJ-a (Antifašistično veče narodnog oslobodjenja Jugoslavije). Skupščini je prisostvovalo 240 odposlancev iz vseh delov Jugoslavije. Razen važnih sklepov je bila sprejeta in izdana tedaj tudi deklaracija, ki jo ponatiskujemo:

I.

1. Dve in pol leta naše narodno osvobodilne borbe sta vsemu svetu dokazali, da so ljudske množice Jugoslavije krenile odločno in krepko na pot oboroženega odpora proti okupatorjem, pot, ki jo je našim narodom pokazala Komunistična partija Jugoslavije in po kateri so

Predsednik skupščine FLRJ dr. Ivan Ribar

skupno z njo šle tudi vse res domoljubne sile in politične skupine naših narodov. Ogromna večina ljudskih množic Jugoslavije se je uvrstila v vrste narodno osvobodilnega gibanja in aktivno podprla svojo Narodno osvobodilno vojsko. Vse to velja za vse narode Jugoslavije. S svojo aktivnostjo v narodno osvobodilnem gibanju so ljudske množice Jugoslavije jasno in glasno izrazile svoj protest proti izdajalcem, reakcionarjem in špekulantom doma in v inozemstvu, ki so se z nasiljem in prevaro držali na oblasti v stari Jugoslaviji in ki sedaj ponovno poizkušajo, da bi se dokopali na oblast z izdajo, prevaro in špekulacijo in se pri tem opirajo na najreakcionarnejše kroge. Toda vsi poskusi ne morejo skriti dejstva, da je bil med narodno osvobodilno borbo ustvarjen popolnoma nov odnos političnih sil v naši državi in da mora ta novi odnos sil najti izraza tudi v njeni upravi in v državnem vodstvu.

2. Eden najvažnejših virov sil naše narodno osvobodilne borbe je dejstvo, da sta narodno osvobodilno gibanje narodov Jugoslavije in njegova Narodno osvobodilna vojska zrasla iz osvobodilnih gibanj vseh naših narodov. Za borbo proti okupatorjem narodov Jugoslavije niso bili potrebni nikaki predhodni sporazumi o enakopravnosti itd. Zgrabili so za orožje, začeli osvobajati svoje ozemlje in so si s tem ne samo dobili, ampak tudi zavarovali pravico do samoodločbe vključno do odcepitve ali združenja z drugimi narodi. Vse sile, ki sodelujejo v narodno osvobodilnem gibanju, priznavajo našim narodom te pravice že od prvega dne. Prav zaradi tega so se narodi Jugoslavije še tesneje povezali v skupni borbi. V dveh letih in pol herojske borbe proti okupatorjem in njihovim pomagačem so bili iz narodnih množic Jugoslavije izkoreninjeni ostanki velesrbske hegemonistične politike, razbiti vsi poskusi, da se naši narodi razdvoje z medsebojnim sovraštvom in neslogo, a istočasno so bili premagani tudi ostanki reakcionarnega separatizma. Tako so bili ustvarjeni ne samo materialni in politični, ampak tudi vsi moralni pogoji za ustvaritev bodoče bratske demokratične federativne skupnosti naših narodov nove Jugoslavije, zgrajene na enakopravnosti njenih narodov. Danes, ko stojimo pred končnim izgonom okupatorjev iz naše domovine, narodi Jugoslavije prav zaradi tega upravičeno zahtevajo, da se vzpostavi takšno državno vodstvo, ki bo po svojem sestavu in programu jamstvo, da bo vsem narodom Jugoslavije tudi zares zagotovljena resnična enakopravnost v federativni Jugoslaviji.

3. Uspehi naše narodno osvobodilne borbe so ponesli v svet slavo naših narodov, razbili goljufive predstave, ki so jih ustvarili sovražniki naših narodov, in so močno utrdili mednarodne politične pozicije Jugoslavije in njenih narodov. Vse sile antihitlerjevskega bloka so danes že priznale velik delež naših narodov v splošni borbi proti fašističnim osvajalcem. Toda to še ni dovolj. Upravičeno lahko narodi Jugoslavije zahtevajo od zaveznikov in vseh prijateljev, da ne priznajo samo njihove borbe proti okupatorjem, ampak tudi njihovo svobodno demokratično voljo. Upravičeno lahko zahtevajo, da se izdajalski begunski vladi in kliki okrog nje ukine podpora, ki jo ponekod v inozemstvu še uživa. Istočasno narodi Jugoslavije upravičeno zahtevajo, da zavezniki priznajo in spoštujejo organe njihove narodne oblasti, ki so vznikli iz dosedanje borbe.

4. Medtem ko so narodi Jugoslavije dve in pol leta pojili zemljo svoje domovine s svojo krvjo, da bi jo osvobodili osovraženih okupatorjev, je reakcionarna ubežna klika v inozemstvu, ki se imenuje »jugoslovanska vlada«, storila vse, da bi iztrgala orožje iz rok naših narodov. Z lažmi in klevetami je skušala obrniti naše narode s poti borbene enotnosti, bratskega sodelovanja in sloge, s poti graditve nove bratske skupnosti. S pomočjo svojih agentov, predvsem Draže Mihajloviča, je ta vlada sistematično organizirala bratomorno vojno v vseh deželah Jugoslavije, a istočasno vrgla odgovornost za to na narodno osvobodilno gibanje. Ona nosi vso odgovornost za zločine in pokolje, ki so jih in jih še vrše četniške bande, ki uradno nosijo ime »jugoslovanska vojska v domovini«. Istočasno je skušala zanetiti sovraštvo med narodi Jugoslavije in jih nahujskati na medsebojno klanje. V tem izdajalskem poslu se je tako imenovana vojska te »vlade« — Mihajlovičevi četniki, povezala na življenje in smrt z okupatorji in postala najmočnejša opora fašističnih osvajalcev v borbi proti našim narodom. Ta »vlada« je bila v procesu stalnega razpadanja. V njeni sedanji sestavi so ostali najbolj zagrizeni velesrbski elementi, na čelu z Dražo Mihajlovičem in Petrom Živkovičem, čeprav ta formalno ni član vlade. To je vlada odkrite bratomorne vojne, vlada šovinističnega terorja, v službi fašistov in okupatorjev, izrazito protidemokratska vlada, ki zavestno dela na razbijanju in razkosavanju Jugoslavije. Zaradi tega narodi Jugoslavije upravičeno zahtevajo, da se taki vladi v inozemstvu tudi formalno odvzame pravica, da bi jih še predstavljala.

5. Skupno z vlado nosi odgovornost za izdajalsko politiko, ki je naperjena proti osnovnim interesom narodov Jugoslavije, tudi reakcionarna, protinarodna monarhistična klika. Velesrbske in druge reakcionarne klike so v imenu kralja Petra in monarhije organizirale in vršile najbolj podle zločine nad lastnim narodom. Kralj Peter je zastavljal vso svojo avtoriteto in podprl te izdajalske zločinske posle. Zgodil se je edinstveni primer izdaje v zgodovini: kralj je vrhovni komandant izdajalskih četniških band Draže Mihajloviča, ki so sestavni del okupatorske vojske, s katero se naši narodi tolčejo na življenje in smrt. Ker so propadli vsi protinarodni poskusi reakcionarnih izdajalcev, so postali kralj in monarhija zadnje zatočišče, center vseh protinarodnih klik. Pod praporom kralja in monarhije se vršijo najbolj gnusna izdajstva in najbolj strašni zločini nad našim narodom. Zato je upravičena zahteva naših narodov, da se tudi do kralja in monarhije zavzame stališče, ki ustreza njihovim odnosom do narodno osvobodilne borbe.

II. ZASEDANJE AVNOJ-a

II.

Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije izraža v imenu vseh narodov Jugoslavije, katere predstavlja kot njihov vrhovni zakonodajni predstavniški organ, topla čustva prijateljstva, ki jih narodi Jugoslavije gojijo do narodov Zveze sovjetskih socialističnih republik, Velike Britanije in Združenih držav Amerike, kakor tudi čustvo občudovanja in priznanja herojski borbi in zmagam Rdeče armade na vzhodni fronti in zavezniških kopnih, pomorskih in zračnih sil nad fašističnimi osvajalci. Narodi Jugoslavije cenijo vse znake, ki kažejo, da se v zavezniških državah danes vedno bolj pravilno ocenjuje borba, ki jo naši narodi vodijo že dve leti in pol, ter vloga, ki jim pripada v skupni borbi svobodoljubnih narodov proti fašistični kugi.

Narodi Jugoslavije so hvaležno sprejeli prvo pomoč v vojaškem materialu, opremi in hrani, ki jo izkazujejo zavezniki. Z veseljem pozdravljajo vzpostavitev direktnih zvez med glavnim štabom zavezniških oboroženih sil srednjega vzhoda in Vrhovnega štaba Narodno osvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije, ki so omogočili začetek bratskega vojaškega sodelovanja med silami Narodno osvobodilne vojske in zavezniških oboroženih sil.

Narodi Jugoslavije so z veseljem sprejeli in pozdravili sklepe moskovske konference predstavnikov vlad Zveze sovjetskih socialističnih republik, Velike Britanije in Združenih držav Amerike, ki zagotavljajo vsem narodom pravico, da sami, po svobodno izraženi volji, rešijo vprašanje svoje notranje državne ureditve. Ti sklepi so največjega pomena tudi za narode Jugoslavije, ki so s svojo uporno osvobodilno borbo pokazali voljo in pripravljenost, da svojo skupno domovino sami zgradijo na novih temeljih resnične demokracije in enakopravnosti narodov.

Narodi Jugoslavije bodo nadaljevali in še povečali svoje napore za dokončno in popolno zmago nad fašističnimi osvajalci in tako izpolnili svojo dolžnost, ki jo čutijo do skupne stvari, za katero se borijo vsi svobodoljubni narodi sveta. Zato tudi pričakujejo, da bodo njihovi napori in delež, ki ga s svojo borbo in žrtvami doprinašajo za to skupno stvar, pravilno cenjeni in da bodo zavezniške vlade v interesu skupne stvari s svojimi bodočimi stališči olajšale narodom Jugoslavije, da bodo lahko izpolnili svojo veliko dolžnost, ki so jo prostovoljno vzeli na svoja ramena.

Podpredsednik vlade FLRJ Edvard Kardelj

III.

Ustrezno tem dejstvom je Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije kot najvišje in edino resnično predstavništvo volje vseh narodov Jugoslavije

sklenil:

1. da se Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije konstituira v vrhovni zakonodajni in izvršni predstavniški organ Jugoslavije, kot vrhovni predstavnik suverenosti narodov in države Jugoslavije kot celote in da se postavi Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavice kot organ z vsemi lastnostmi narodne vlade, preko katerega bo Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije izvrševal svojo izvršno funkcijo;

2. da se izdajalski ubežni »vladi« odvzamejo vse pravice zakonite vlade Jugoslavije, da bi še naprej predstavljala narode Jugoslavije, kjer koli in pred komer koli;

3. da se pregledajo vse mednarodne pogodbe in obveznosti, ki so jih sklenile v imenu Jugoslavije ubežne »vlade« v inozemstvu, da se prekličejo ali ponovno sklenejo ali odobrijo. Mednarodne pogodbe in obveznosti, ki bi jih v bodoče eventualno še sklenila ubežna tako imenovana »vlada«, se ne priznajo;

4. da se Jugoslavija zgradi na demokratičnem, federativnem načelu kot državna skupnost enakopravnih narodov;

5. da se vsi ti sklepi formulirajo v posebnih odlokih AVNOJ-a.

V Jajcu, dne 29. novembra 1943.

Za Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije:

Dr. Ivan Ribar l. r., predsednik.
Rodoljub Čolaković l. r., sekretar.

Po naši zemlji

Naši mladini hočejo zabraniti obisk kmetijskih šol v Jugoslaviji

Na povabilo vlade LR Slovenije, ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, je Kmečka zveza za Slovensko Koroško zaprosila pri zvezni vladi na Dunaju za potna dovoljenja 18 mladincem za obisk kmetijskih šol v Sloveniji. Prošnja je bila vložena 30. septembra 1947. Po dveh mesecih še ni rešena. Zavlačuje jo kmetijsko ministrstvo zvezne vlade, ki noče izstaviti potrebnega privoljenja. Izjave pristojnih referentov ministrstva ing. Grünseisa in dr. Nowotnyja kažejo, da je tudi danes kmetijskemu ministrstvu na Dunaju strokovna in gospodarska izobrazba naše kmečke mladine deveta briga. — Od leta 1930 naprej je imela avstrijska vlada nalogo ustanoviti na Koroškem slovensko kmetijsko šolo. Ni je ustanovila. V aprilu tega leta smo postavili vprašanje slovenske kmetijske šole ponovno na dnevni red. Koroški deželni zbor je to 4. julija odklonil in sprožil zamisel ustanovitve »dvojezične« kmetijske šole (!).

Vsa leta prve republike Avstrije je obiskovala naša kmečka mladina kmetijske in gospodinjske šole v Sloveniji. Sedaj se ji hoče to prepovedati z izbegavanjem in zavlačevanjem. 28. 10. 1947 je dr. Nowotny obljubil, da bodo dovoljenje takoj v prihodnjih dneh izstavili, 27. 11. 1947 pa je šef tega oddelka ing. Grünseis odgovoril, da o vsej stvari nič ne ve, kljub temu, da imamo v rokah od njega podpisan dokument, kjer zvazema stališče do naše vloge. Oba pa valita krivdo na svojega ministra Krausa, ki v štirih tednih ni imel toliko časa, da bi podpisal dovoljenje.

Takšne metode so nam znane iz Celovca že vsa leta. Ugotavljamo, da so se jih prisvojile tudi oblasti za gospodarsko in strokovno šolstvo na Dunaju. Vloge za popravo poslopij slovenskih kmetov ležijo v Celovcu nerešene že leta, za potrebno orodje, stroje in električno razsvetljavo čaka naš kmet tudi že leta. Za izobrazbo slovenskega gospodarskega in strokovnega naraščaja ni nikjer zanimanja. Slovenske kmetijske šole na Koroškem še danes ni, za podpis navadnega privoljenja kmetijski minister nima časa. Toda pri davkih in oddajah mora naš kmet vedno držati svoje rame, na katere stalno padajo nove kazni.

Enake dolžnosti — enake pravice! Gospodje v Celovcu in v kmetijskem ministrstvu, zapišite si to na stene vaših pisarn! Nikdar ne morete zahtevati, da bi izpolnjevali svoje dolžnosti, če nam z zvijačami in silo naprej kradete pravice, ki so naše po vseh naravnih zakonih.

Nič ne prosimo — mi zahtevamo nazaj tisto, kar nam gre in kar je naše. Zaradi tega bo šla naša kmečka mladina samo v slovenske kmetijske šole. Ne pustimo več, da bi prišla iz vaših šol potujčena in hlapčevsko vdana velikonemški veleposestniški gospodi.

20 let - Prosvetni dom v Hodišah

V nedeljo 23. novembra je bila v Hodišah velika svečanost. Slovensko prosvetno društvo »Zvezda« je proslavljalo 20-letnico obstoja svojega doma. Slavnost je otvoril domači pevski zbor s pesmijo »Tam za goro«. Nato je predsednik »Zvezde« tovariš Schöttl pozdravil občinstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano, s posebnim veseljem pa je pozdravil bivšega gospoda župnika Starca, ki mu gre predvsem zahvala, da je društvo pred dvajsetimi leti dobilo svoj dom. Njegovi požrtvovalnosti, tako je dejal govornik, gre zahvala, da je bilo mogoče v tako kratkem času postaviti enega najlepših prosvetnih domov Slovenske Koroške. Prav tako je govornik posebno pozdravil zastopnika POOF-a in predstavnike drugih prosvetnih društev.

Nato so nastopili naši pionirji z deklamacijami in petjem. Navdušenje pa je naraslo ob govoru gospoda župnika Starca, ki je orisal delo, žrtve in borbo našega naroda od nastanka doma pred 20. leti pa do danes. Med drugim je dejal: »Dolgo časa je že minulo, odkar sem zadnjič stal v tej zgradbi, ki smo si jo pred dvajsetimi leti z ogromnimi žrtvami in kljub vsem oviram tedanjih oblasti postavili, da v njej gojimo slovensko prosveto in se učimo spoštovati in ljubiti svoj narod in svojo materino besedo. Naši nasprotniki so nas s silo hoteli pregnati z naše zemlje, določili so nam že »novo domovino« daleč na vzhodu, a ni jim uspelo. Nasprotno tisti, ki so jih hoteli pognati preko Urala, danes sedijo v Berlinu. Njim se ima zahvaliti za svobodo in za mir ves od nacifašistov zasužnjeni svet, njim se imamo zahvaliti za svojo vrnitev v domovino in za zmago nad nasiljem tudi mi koroški Slovenci. Le njim se imamo zahvaliti, da danes lahko nadaljujemo delo, ki smo ga pred dolgimi leti začeli. Ko gledam tu v dvorano, me navdaja s posebnim veseljem dejstvo, da vidim zbrane toliko mladine. Na vas, mladina, je, da nadaljujete borbo vaših očetov in vaših mater za svobodo in lepšo bodočnost našega naroda.

Ko smo pred 20. leti gradili ta dom, smo se zavedali, da bomo samo z neumornim prosvetnim delom, da bomo le z borbo dosegli svoj cilj. V teh letih smo s svojim delom in s svojo odločnostjo pokazali, da nočemo biti več sužnji tujih gospodov, temveč da hočemo živeti neodvisno, svoje lastno svobodno slovensko življenje.«

Ljudstvo je govor g. župnika Starca spremljalo z navdušenjem, ki je še posebno naraslo ob pesmi »O svobodi«, ki jo je zapel domači pevski zbor pod vodstvom tov. Voltija Pavliča. Po ponovni deklamaciji je naša dramska skupina nastopila z igro »Deseti brat«. Posebno dobro so se vživeli v svoje vloge Krjavel, Deseti brat in stric Doleč.

Proslavo smo zaključili z veselo zabavo, ki je dolgo v noč združila igralce in pevce in vse prijatelje naše prosvete.

Proslava 30. oblet. Oktobrske revolucije v St. Ilju

V nedeljo 23. t. m. se je zbralo v dvorani pri Lederhazu veliko število ljudi. Osvobodilna fronta je skupaj z avstrijsko Komunistično partijo proslavila 30. obletnico Oktobrske revolucije. Po otvoritvenih besedah tov. Kakla Maksa je v imenu POOF-a govoril tovariš Haderlap Andrej, ki je poudaril veliki pomen Oktobrske revolucije za ves slovanski svet in svet sploh. Dejal je, da je Velika oktobrska revolucija pokazala pot vsem zatiranim narodom, še prav posebno pa nam koroškim Slovencem, kako se je treba odločno boriti za pravice in svobodo ljudstva. Tovariš Haderlap je tudi jasno pokazal, kako se danes razni vojni hujskači trudijo, da bi sejali nemir v svetu in kako si imperialisti želijo nadaljnjega zasužnjevanja narodov. Velike zmage svobodoljubnih narodov v svetu, ki so se otresli imperialističnega suženjstva, s slovanskimi narodi na čelu, pa so temne namene teh hujskačev prekrižale. Obsodil je ponovno obsodbo tov. riša Karla Prušnika in govoril vsem navzočim in vsem zavednim Slovencem iz srca, ko je dejal, da niti aretacije, niti druga nasilja ne morejo več preplašiti slovenskega ljudstva na Koroškem, ki je prekaljeno v borbi za svoje pravice.

Tovariš Kazianka je v imenu KPOe razložil, na kakšen zločinski način hoče avstrijska in tuja reakcija oropati delovno ljudstvo za denar in težko prihranjene groše. Razkrinkal je načrte reakcije, ki na račun ljudstva polni žepe bankirjem in avstrijskim ter tujim imperialistom. Tudi izvajanje tov. Kazianke je ljudstvo odobravalo z burnim pritrjevanjem.

Oba govornika sta povedala to, kar zahteva vse naše ljudstvo. Na koncu so vsi navzoči odobrili protestno pismo britanski upravi zaradi krivične obsodbe dolgoletnega odločnega borca za pravice koroških Slovencev, sekretarja POOF-a, tov. Karla Prušnika — Gašperja.

ZVESTEMU PEVCU ZADNJI POZDRAV...

V sredo, dne 19. 11. 1947, so številni prijatelji in tovariši spremili k zadnjemu počitku Janeza Aichholzerja, pd. starega Kušternika iz Loge vesi. Tragična nesreča je povzročila, da je zatisnil 16. tega meseca za vedno svoje oči. Zvesto slovensko srce je nehalo biti in umolknil je za vedno glas pevca, ki je vse svoje življenje pel slavo narodu in domovini.

Trdo je zgrabilo življenje starega Kušternika, ki se je stalno moral boriti za vsakdanji kruh. Vendar ga vse težave niso mogle omajati v njegovi zvestobi do svojega naroda. Vse svoje življenje je stal v prvih vrstah borcev za življenjske pravice slovenskega naroda na Koroškem. Šovinistični biriči so ga leta 1919 odgnali v Litzlhof, isti ljudje so ga v času nacizma vrgli v ječo in 14. aprila leta 1942 je šel pot najzavednejših Slovencev v izseljeništvo. Toda tudi tam ni klonil. Ko se je vrnil razočaran, da njegova ljubljena Koroška še vedno ni svobodna, se je takoj spet vključil v fronto borcev za svobodo in neodvisnost slovenske koroške zemlje. Zato so ga na njegovi zadnji poti spremljali poleg številne množice ljudstva tudi zastopniki vseh naših narodnih organizacij in mu položili vence kot zadnji pozdrav na njegov grob. Ob odprtem grobu se je v imenu izseljencev od tovariša-sotrpina poslovil v lepih besedah tov. Jaka Reichmann, mešani pevski zbor pa mu je zapel pod vodstvom tovariša Pavla Kernjaka ganljive žalostinke. Sedaj počiva v domači zemlji poleg cerkve, v kateri je pel dolga leta, in čaka na srečni dan, na katerega je čakal in za katerega se je boril vse svoje življenje, ko bo postal prost naš rod in na svoji zemlji svoj gospod!

ŠT. VID V PODJUNI

Nacistom v Št. Vidu je v napotje vse, kar je naprednega. Da bi to svojo nejevoljo čim bolj dokazali, so se spomnili, da je najugodnejši čas za trganje letakov OF prav med mašo. Oni gredo sicer tudi k maši, a to šele ob koncu, ko drugi verniki zapuščajo cerkev. Tako je v nedeljo 16. novembra nacistični sin ilegalca Weizer Maks strgal letak OF, ki je naznanjal sestanek članov OF in se torej njega prav nič ni tikal. Njegov spremljevalec Skant Maks se je s tem strinjal, ker sta jo nato složno mahnila k cerkvi na razstavo. Slovenski antifašisti v Št. Vidu pa smo si ju dobro ogledali in tudi zapomnili. Vprašali pa bi ga, ali je nekoč tudi nacistične letake trgal s tako vnemo, če je tako »heimattreu«, da mu je vse napredno v napotje.

MIKLAVŽEV VEČER V DOBRLI VASI

Slovensko prosvetno društvo »Srce« v Dobrli vasi priredi v nedeljo 7. decembra 1947 ob 15. uri popoldne v Narodnem domu »Miklavžev večer«. Na sporedu so:

1. Nastop pionirjev.
2. Nastop igralske skupine SPD Dobrla vas (šaljiv prizor).
3. Nastop Miklavža.

Darila naj se oddajo najkasneje v nedeljo 7. decembra tega leta med 9. in 11. uro v Narodnem domu (čitalnici). Pred prireditvijo se stvari ne sprejemajo več.

VLOM V PISARNO OKRAJNEGA ODBORA OF BELJAK

V noči od 20. na 21. november so neznani zlikovci vdrli v uradne prostore beljaškega okrajnega odbora. Značilno je, da razen celotne arhive in spiska članov OF niso ukradli nič drugega. Policija dosedaj še ni izsledila vlomilcev in jih po naših izkušnjah tudi nikdar ne bo. Vlom v prostore OF in rop organizacijsikh zapiskov je nova oblika nasilja, s katero koroški šovinisti hočejo preprečiti narodno osvobodilno gibanje koroških Slovencev, in vzbuja pri našem ljudstvu splošno ogorčenje in obsojanje.

Ob tretji obletnici

25. novembra 1944 je padel v Rutah pri Bistrici v Rožu tovariš Aleksander — partizan iz leta 1941. Izdajalec ga je zvabil v zasedo policije.

Kežnarjeva družina v Svečah je dala s tem tretjo smrtno žrtev za uničenje krvavega nacizma in za osvoboditev Slovenske Koroške. V maju istega leta je padel njegov brat Ivan — partizan France; isto tako je dala tudi njegova teta življenje kot žrtev nasilja. Mati in sestra sta bili v uničevalnem taborišču Auschwitzu, stric Joza v Flossenbrücku.

Seme, ki ga je sejal med sorojaki tovariš Aleksander, je vzklilo in rodi sadove. Že v mladih šolskih letih je bil odločen fant, zvest rodni grudi in svojemu narodu. Kljuboval je vsem tujim vplivom in napadom v šoli in izven šole. Slovenskega jezika, ki je bil prepovedan v šoli, se je učil sam doma. Slovensko prosvetno društvo »Kočna« se ga spominja kot najbolj marljivega mladega čitatelja slovenskih knjig. Komaj iz šole je že nastopal kot prosvetni delavec na društvenem odru. Zavedal se je, da je to potrebno.

Tako ni imel možnosti, da bi se izučil in našel svoj poklic na domačih tleh. Leta 1938 se je preselil v Jugoslavijo. Fašistični napad na Jugoslavijo ga je našel kot vojaka — podoficirja. Zvest svojim načelom in zaradi sramotne kapitulacije jugoslovanske vlade je že v aprilu 1941 postal partizan. Ni klonil.

V zimi 1942-43 je prišel partizan Aleksander nazaj na Koroško. Prišel je med svoje, jih bodril in učil. Bil je sodelavec Matije Verdnika — Tomaža. Zbudile so se Mače in Sveče, vstal je Rož — vsa Slovenska Koroška se je dvignila k uporu. Aleksander ni poznal strahu, nevarnosti in omahovanja, njegovo življenje in njegova pot sta bili svoboda naroda — združena Slovenija. Ljudstvo je vstajalo v novo življenje, spoznalo in spoznava pravico in resnico. Niso ga več motili zapori in streljanje, ne trpljenje in mučenje — pričelo je iti pot borbe, pot Tomaža in Aleksandra.

Oba sta dala v tej borbi svoje mlado življenje. Njiju misel in njiju pot pa sta ostali. Spet pretijo grožnje in obsodbe, spet nasilje in žrtve — pod novo firmo. Toda nič zato. Iz grobov Aleksandra in Tomaža in iz tisočerih drugih kliče, nas opominja in kaže pot: »Ljudstvo vstaja k svobodi samo z borbo; druge poti ni! Borci smo bili mi in borci ste vi, ki delate in nimate pravice, katero iščete in hočete. Dosegli jo boste!«

Da. Dosegli jo bomo, ker stopamo smelo po poti Tomaža in Aleksandra, naših partizanov. Bojko

ŠT. JAKOB V ROŽU

V nedeljo 23. novembra je bila v nabito polni dvorani Narodnega doma kulturno-prosvetna prireditev. Gostovalo je slovensko prosvetno društvo »Štefan Singer« iz Kaple ob Dravi. Tamburaška skupina je zaigrala nekaj narodnih pesmi, nato pa je dramatski odsek kapelškega prosvetnega društva nastopil z igro »Zelena vrvica«. Navzoči so z zanimanjem spremljali igro, ki kaže borbo slovenskega ljudstva na Primorskem in še posebno pot in propast človeka — izdajalca. Igralci so želi navdušeno priznanje. Po pozdravnem govoru tovariša sekretarja SPD »Svoboda« iz Št. Jakoba je spregovoril predsednik kapelškega prosvetnega društva, ki je pokazal na podobno pot raznih omahljivcev za časa nacizma, hkrati pa opozoril na še vedno močne usedline fašistične miselnosti na Koroškem. Po prireditvi so izglasovali protestno pismo Medzavezniškemu svetu na Dunaju zaradi krivične obsodbe sekretarja POOF-a tov. Karla Prušnika.

Vi ste napredna slovenska mladina

TUDI NAŠA II. BRIGADA JE TRIKRAT UDARNA

Ko smo odhajali na mladinsko progo v Jugoslavijo, smo obljubili in se obvezali, da bomo zastavili vse sile in moči za to, da bomo dosegli pri gradnji proge čim večje uspehe. Zavezali smo se delati s takšno voljo, da bo postala naša brigada dvakrat udarna.

Nedelja 9. novembra je bil dan, ko je brigada izpolnila svojo obljubo in obveznosti: postala je drugič udarna! Dopoldne je bilo slavnostno zborovanje v sosedni brigadi, na katerem so bile brigade VII. sekcije proglašene za udarne, med njimi tudi naša brigada. Veselili smo se naših uspehov in bili ponosni, da smo s svojim delom dokazali vsemu svetu, kako tesno smo povezani z jugoslovansko mladino. Za torek 18. t. m. dopoldne je bilo določeno zadnje slavnostno zborovanje za našo brigado. Pričelo se je šele opoldne. Prišel je zastopnik glavnega štaba mladinskih delovnih brigad pri gradnji mladinske proge Šamac-Sarajevo, ki je imel za našo brigado veliko presenečenje. Na zborovanju je bila naša brigada proglašena za trikrat udarno. Nepopisno veselje je zavladalo med brigadirji.

Zastopnik glavnega štaba brigad je v svojem govoru med drugim dejal: »S svojim vztrajnim delom ste pokazali, da ste vredni častnega naslova. Tako, kakor ste delali na mladinski progi, delajte tudi doma na Koroškem. Koroška še ni osvobojena, še ječi pod tujim suženjstvom in čaka osvoboditve. Vi ste se na progi izkazali kot napredna slovenska mladina, naučili ste se mnogo, kar vam bo v pomoč pri nadaljnjem delu na Koroškem. Izkažite se tudi doma, da boste vredni imena slovenskega mladinca, in delajte čast svoji organizaciji, Zvezi mladine za Slovensko Koroško. Sporočam vam pozdrave in čestitke glavnega štaba in vseh graditeljev mladinske proge k vašim uspehom. Sporočam vam pozdrave za vso koroško mladino in vse koroške Slovence. Delajte in borite se z istim poletom in navdušenjem kakor na progi, da bo Slovenska Koroška čim prej osvobojena in priključena k matični državi FLR Jugoslaviji.

Tovariš komandant brigade se je v imenu brigade zahvalil in je med drugim dejal: »Zahvaljujem se za priznanje naši brigadi in obljubljam, da bo brigada tudi doma na Koroškem zastavila vse sile pri delu in v borbi za osvoboditev slovenskega naroda na Koroškem. Sporočili bomo pozdrave naši mladini ne samo z besedami, ampak v prvi vrsti z delom. Pred vsem svetom izjavljamo, da bomo sodelovanje med vso napredno mladino sveta tudi na Koroškem nadaljevali, s skupnimi močmi se bomo borili proti ostankom fašizma in proti imperialističnim nakanam nazadnjaških krogov, borili se bomo za osvoboditev zatiranih narodov. Veseli nas, ker smo s svojim delom prispevali pri izgradnji naše domovine, Titove Jugoslavije.«

Na zborovanju so tudi razdelili udarniške značke in diplome za pohvaljene. Najboljši tovariši in tovarišice nosijo ponosno značko udarnikov, ki je vidno priznanje za dobro delo ne samo na progi, marveč tudi za delo na kulturno-prosvetnem in fizkulturnem področju, za sodelovanje pri predavanjih in disciplino v brigadi.

Kakor smo se na progi borili za prekoračenje dnevne norme, tako se bomo doma borili za osvoboditev našega slovenskega naroda. Na progi nas slabo vreme ni moglo zadrževati v tekmovanju, doma pa nas ne bo oviralo nasilje protiljudskih elementov. Ponosno kakor na progi bomo držali našo slovensko zastavo s peterokrako zvezdo in jo visoko nosili pred našo mladino v boj za pravice našega ljudstva.

VISOKO ODLIKOVANJE NAŠIH MLADINSKIH BRIGAD IN NJIHOVIH KOMANDANTOV

Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je na predlog predsednika vlade sklenil, da se za izkazane zasluge pri delu za obnovo in izgraditev nove Jugoslavije odlikujejo najbolj zaslužne inozemske mladinske delovne brigade.

Z redom bratstva in enotnosti I. reda je bilo odlikovanih 7 inozemskih mlad. delovnih brigad, med njimi naša I. trikrat udarna mladinska delovna brigada »Franc Tavčman — Lenart« in naša II. trikrat udarna mladinska delovna brigada »Matija Verdnik — Tomaž«, z redom dela prve stopnje pa je bilo odlikovanih 30 inozemskih mladinskih delovnih brigad.

Nadalje je bilo odlikovanih 129 voditeljev in pripadnikov inozemskih delovnih brigad, in sicer z redom bratstva in enotnosti I. stopnje 6 komandantov, med njimi Matevž Krasnik, komandant naše prve brigade, in Danilo Kupper, komandant naše druge mladinske brigade. Z redom dela II. stopnje je bilo odlikovanih 34, z redom dela III. stopnje pa 79 komandantov in pripadnikov raznih inozemskih delovnih brigad.

Okrajni odbori OF zahtevajo popolno popravo škode na vseh področjih

V petek 21. t. m. so se zbrali aktivisti OF beljaškega okraja,, da v skupnem razgovoru in razmotrivanju pregledajo današnji položaj v svetu in še prav posebno ugotovijo stanje v političnem, gospodarskem in kulturnem pogledu na naših domačih tleh. Konferenca je ponovno pokazala potrebo stalne izmenjave misli in izkušenj naših aktivistov. Po poročilu okrajnega sekretarja tov. Martinjaka Šimeja, ki je pokazal na različne napake in pomanjkljivosti pri delu v zadnjih mesecih in podal izčrpno sliko o današnjem položaju na Koroškem, so poročali občinski sekretarji o svojem delu, o svojih izkustvih in svojih ugotovitvah. Iz vseh teh poročil se vidi, kako zelo je organizirana in med seboj povezana reakcija, ki po vsem terenu nastopa enotno in se sistematično na vseh koncih in krajih poslužuje domačih nacistov in tujih fašistov, da bi zatrla in uničila napredno gibanje slovenskega in avstrijskega delovnega človeka. Pri tem ji posebno pomagajo nacisti, ki še vedno sedijo na odločilnih mestih, v uradih, pri orožništvu in še prav posebno v BHS, ki je s soglašanjem in s podporo oblasti prevzel za slovensko ozemlje funkcijo Maier-Kaibitschevega »Heimatbunda«.

V izčrpnem referatu je nato tov. Peter orisal politični položaj v svetu in pri tem pokazal na strnjenost vse svetovne reakcije v borbi proti napredku. Temeljito je razkrinkal namene imperialistov, ki v strahu za svoje pozicije hujskajo na novo vojno in ovirajo ustvaritev zaželenega, resnično demokratičnega miru. Pokazal je pojave imperializma tudi pri nas na Koroškem in na drugi strani enotno borbo vseh naprednih sil, ki se, kjer koli se borijo proti izkoriščanju, zasužnjevanju in teptanju demokratičnih pravic, hkrati borijo tudi za nacionalne in socialne pravice koroških Slovencev.

V resolucijah, ki so na eni strani resnična slika današnjega stanja na Koroškem in na drugi strani program za bodoče delo in nadaljnjo borbo, zahtevajo zbrani aktivisti: otvoritev slovenskih srednjih šol in uresničitev slovenskih kmetijskih šol; končno vrnitev slovenskega narodnega imetja slovenskim zadrugam; popravo škode slovenskim organizacijam, predvsem SPZ, in našim izseljencem; kaznovanje vojnih zločincev, predvsem zločincev, ki so zverinsko ubili partizane pod Arihovo pečjo; takojšnjo razpustitev naslednika »Heimatbunda« BHS in v posebnem protestnem pismu Medzavezniškemu svetu revizijo krivične obsodbe tov. Karla Prušnika.

V sredo 19. novembra tega leta pa je Okrajni odbor OF Velikovec na svoji seji ugotovil stanje na Slov. Koroškem, ki se še po dveh in pol letih od konca vojne ni bistveno spremenilo. Koroškim Slovencem še dosedaj niso povrnili škode, ki jim je bila prizadejana. Slovenskim posojilnicam še do danes niso vrnili imovine, ki so jo jim zaplenile nacistične oblasti. Slovenska posojilnica v Velikovcu še ni vpisana kot lastnica svoje hiše, z zadružno hišo v Železni Kapli razpolaga OeVP-funkcionar Reinwald in slovenska zadruga svoje lastne hiše ne more uporabljati za poslovne lokale. Isto stanje je po vsem okraju in nikjer še ni prepisana imovina zadrug na njihovo ime.

Prosvetni dom v Žitari vasi, ki je last slovenskega ljudstva, še ni prepisan na Slovensko prosvetno zvezo kot edino upravičeno lastnico doma. Zahtevi slovenskega ljudstva po slovenski gimnaziji niso ugodili in slovenski jezik je popolnoma izrinjen iz uradov. Le kadar je treba prepričevati svet o »pravicah«, ki jih imajo koroški Slovenci, se avstrijske oblasti vedno znova sklicujejo na to, da je slovenščina drugi uradni jezik v deželi. Vendar je to le na papirju, ki ga poiščejo takrat, kadar ga potrebujejo. Ljudske šole pa so prej ko slej ostale orodje za potujčevanje naše mladine. Učiteljstvo je ostalo staro in pouk slovenščine v nobenem pogledu ne odgovarja potrebam svobodnega kulturnega razvoja koroških Slovencev.

Medtem ko se morajo koroški Slovenci še vedno boriti za vsako drobtinico najosnovnejših demokratičnih pravic, za katere so dali ogromne žrtve v borbi proti nacizmu, pa uživajo na Slovenskem Koroškem inozemski fašisti in razseljene osebe vse svoboščine. Svobodno se kretajo in napadajo skupno z domačimi nacisti mirno antifašistično prebivalstvo in nihče jih ne kliče za to na odgovor. Slovenske radijske oddaje v Celovcu vodijo ljudje, ki so sodelovali med vojno z zatiralci slovenskega ljudstva in skušajo sejati z blatenjem pridobitev narodno osvobodilne borbe razdor med slovenskim narodom.

Okrajni odbor OF Velikovec je zato v spomenicah, ki jih je poslal Britanski civilni oblasti v Celovcu in avstrijskemu ministrstvu za finance in za prosveto zahteval takojšnjo odpravo tega nevzdržnega stanja na Slov. Koroškem. Slovenski zadružni zvezi naj vrnejo imovino in slovenske prosvetne domove morajo prepisati na SPZ. Do slovenskih oddaj v celovškem radiju pa ima edino pravico Slovenska prosvetna zveza kot kulturna organizacija koroških Slovencev.

Ob zaključku zadružnega tečaja

V petek 21. novembra tega leta je bil slovesno zaključen zadružni tečaj v Dulah ob Vrbskem jezeru, ki ga je organizirala »Zveza koroških zadrug«. Tečajniki, ki so prišli, da bi se v kratkem času seznanili z osnovnimi nalogami zadružništva in zadružnega poslovanja, so pokazali izredno zanimanje. Da so naši mladi gospodarji mnogo obetajoč naraščaj v slovenskem zadružništvu na Koroškem, so dokazali tudi končni izpiti, ki so jih udeleženci tečaja položili pred zadružnim vodstvom. Pokazali so, da je dosegla Zadružna zveza s tem tečajem lep uspeh.

Namen zadružnega tečaja je bil, seznaniti mlade zadrugarje z razvojem zadružništva v splošnem in še posebej na Koroškem. Tečajniki so spoznali organizacijo in upravo zadruge, kar mora vsak zadrugar poznati in še prav posebno tisti, ki je poklican, da stopi med naše kmečko prebivalstvo kot pionir zadružništva in zadružne misli. On mora še prav posebno temeljito poznati njegov namen, njegove naloge in naloge vsakega zadrugarja. Vsak član zadruge mora poznati težave in oblike zadružnega poslovanja in podpreti svojo organizacijo z vsemi močmi, da bo uspevala. Ni namen zadružništva, da bi člani samo čakali na koristi in jih uživali, ampak se morajo zavedati osnovnega poslanstva zadružništva, katerega namen je ščititi delovnega človeka, kmeta in delavca pred špekulanti in izkoriščevalci. Le tedaj, če se bo vsak član zadruge zavedal njene zamisli in njenega namena, če bo poznal njen ustroj in delovanje, bo zanjo lahko pravilno in koristno deloval in bo taka zadruga tudi uspešno poslovala.

V dobi od svojega postanka so imele zadruge različen značaj in različne oblike, v kakršnem času in okoliščinah so pač nastale. Njihov namen pa je bil vedno isti: vzajemna pomoč šibkejših v borbi proti izkoriščevalcem. Ni važno, kako so se imenovale in kakšno obliko so imele, važen je njihov namen.

Koroški Slovenci so že davno pokazali veliko zanimanje za zadružništvo. Ko je prvi pobornik slovenskega zadružništva dr. Josip Vošnjak začel širiti leta 1871 zadružno misel med slovenskim ljudstvom v časopisju in v koledarju Mohorjeve družbe v Celovcu, je kmalu nato zaživela zadružna misel med koroškimi Slovenci tudi v praktični obliki. Slovensko zadružništvo na Koroškem je bilo pred svetovno vojno visoko razvito in takratne zadruge so upravljale velik del slovenskega premoženja. Ko pa je bila Slovenska Koroška po letu 1920 odtrgana od slovenskega narodnega telesa, so morale slovenske zadruge zaživeti popolnoma samostojno življenje, ločeno od zadružništva v Sloveniji. Organizacija zadružništva in novo uspešno delo pa je ponoven dokaz velikega razumevanja našega ljudstva za zadružno gospodarstvo in znak njegove sposobnosti za zadružno poslovanje. Kar se ni posrečilo nasprotnikom slovenskih zadrug na Koroškem v teku dveh desetletij, to je hotel na mah izvesti nacizem z zaplembo slovenske zadružne imovine in z likvidacijo zadrug. Oropali so Slovensko zadružno zvezo narodne imovine in hoteli s tem zlomiti hrbtenico slovenskega gospodarstva na Koroškem.

Danes gre za okrepitev zadružne misli in organizacije med slovenskim ljudljudstvom na Koroškem. Spet mora postati hrbtenica našega delovnega ljudstva na gospodarskem področju, ki ga bo varovala pred izkoriščanjem in pred propadanjem slovenskih domov, na katerih bi se ponovno naseljevali tujci. Žal je naše zadružništvo še danes odtrgano od zadružništva v svobodni Sloveniji. Tam je zadružništvo, kakor v vseh naprednih državah, postalo močna gospodarska organizacija vsega delovnega ljudstva in je popolnoma izločilo vse vplive špekulantstva in izkoriščanja. V razmerah, ki še vladajo na Slovenskem Koroškem, more biti zadružništvo zaradi kapitalističnega ustroja gospodarstva le organizacija, ki naj ublaži položaj v zadrugah organiziranega del. ljudstva. Ne more pa popolnoma izločiti izkoriščanja. In prav zato je v teh razmerah potrebno, da je vsak zadrugar dobro poučen o pomenu in poslovanju zadruge ter o svojih dolžnostih do nje. To je bil namen zadružnega tečaja, ki ga je tudi dosegel.

Ob slovesni zaključitvi tečaja je udeležence pozdravil predsednik Zveze koroških zadrug tov. Florijan Lapuš. V svojem govoru je posebno poudaril, da je slovensko zadružništvo na Koroškem bilo in je tudi danes gospodarska osnova narodno obrambne in narodno osvobodilne borbe koroških Slovencev. Ta njena naloga se mora v današnjem času še poglobiti in slovensko zadružništvo mora zajeti vse slovensko ljudstvo na Koroškem. Kot pionirji zadružne misli in zadružne organizacije bodo šli med ljudstvo mladi zadrugarji, ki so si v zadružnem tečaju prisvojili osnovno znanje. Oni bodo postali gonilna sila za poživitev zadružne misli med koroškimi Slovenci. Slovenske zadruge pa so si s tem izšolale nove moči, ki bodo pomagale zadružnemu vodstvu v borbi za imovino, ki jo je zaplenil gestapo in ki je še do danes niso vrnili.

V imenu POOF-a je govoril predsednik dr. Franc Petek, ki je naglasil, da je glavna dolžnost vseh organizacij koroških Slovencev borba za narodnostne pravice, za svobodo in priključitev Slovenske Koroške k FLRJ. Zapostavljanje koroških Slovencev in nasilje reakcije bosta borbo koroških Slovencev samo ojačala. Koroški Slovenci gledajo v novi Jugoslaviji državo, ki jim bo edina omogočila svobodno življenje na vseh področjih. Še s posebnim ponosom pa gledajo nanjo, ker je postala dežela prave demokracije in pravičnega gospodarstva. Šele tam se bo naša zadružna misel razvila v svojo popolno obliko in bo postala last vsega delovnega ljudstva.

Največje gradbeno delo prvega leta jugoslovanske petletke je izvršeno

Ko je lani naša še neizkušena ljudska mladina v junaškem delovnem poletu zgradila 90 km dolgo mladinsko progo Brčko—Banoviči in pokazala, kaj premore z lastnimi silami, s požrtvovalnostjo in vztrajnostjo, ko je pokazala, kakšne ovire lahko premaga in kakšne ustvarjalne sile se lahko prebudijo v narodu, ko postane resnično svoboden, je prisluhnil ves svet. Ne samo v Jugoslaviji, tudi drugod v svetu so prej gradili take železnice po več let. Ko je mladina začela graditi to železnico, so mnogi strokovnjaki z bogatimi izkušnjami dvomili, da bo mogoče izvršiti tako veliko delo v enem samem gradbenem obdobju. Čim pa so videli mladino pri delu, v borbi z največjimi težavami in ovirami in spoznali novi tempo dela, so kmalu spremenili svoje nazore in so pričeli tekmovati z mladino v delu in požrtvovalnosti.

Proga Brčko — Banoviči zmaguje danes ogromen promet. Od celotne proizvodnje premoga v Bosni je bilo letos po novi progi prepeljano 20 do 38 odstotkov. Še lani v jeseni je moralo po 600 do 1000 vagonov lesa, premoga in živil po več dni čakati na železniških postajah, ker prekladalna postaja v Brodu ni zmogla celotnega prometa in je bila zatrpana. Vse to je oviralo proizvodnjo bosanskih rudnikov in železarske industrije. Nova proga Brčko—Banoviči je takoj pritegnila nase ves promet severovzhodne Bosne. Tako je bila postaja na Brodu razbremenjena za okrog eno četrtino prejšnjega prometa. Danes šele prav spoznavamo, kako nam je zgraditev proge Brčko—Banoviči olajšala oziroma sploh omogočila gradnjo Šamac—Sarajevo.

PETKRAT VEČJI OBSEG DEL KAKOR PRI PROGI BRČKO—BANOVIČI

Še bolj je svet zastrmel, ko se je letos junaška mladina Jugoslavije odločila zgraditi več ko trikrat daljšo in še mnogo težjo progo Šamac—Sarajevo. Čeprav je bilo sprva predvideno, da bo ta proga zgrajena šele sredi prihodnjega leta, si je naša v delu preizkušena in prekaljena mladina od prvega dne postavila nalogo, zgraditi progo še v letošnjem letu. Navzlic petkrat večjemu obsegu gradbenih del v primeru s progo Brčko—Banoviči, naši strokovnjaki, tehnični voditelji in strokovni delavci letos niso več majali z glavami. Od prvega dne so bili prepričani, da bo mladina svoje delo v celoti izvršila, in da bo izpolnila obljubo, dano maršalu Titu in narodom Jugoslavije. Še več, danes si strokovnjaki in tehnični voditelji želijo samo delati in ustvarjati z mladino. Tako vedno znova odkrivamo, kako resnična in vsebinsko pomembna je parola, ki smo jo že tolikokrat čitali: »Mi gradimo progo — proga gradi nas«.

Šele danes, ko je delo dovršeno, se prav zavedamo, kako veličastna stvar je bila zgraditi progo Šamac—Sarajevo in kako neprecenljivega pomena je ta proga za gospodarski napredek, zlasti za izpolnitev petletnega plana.

Primitivno zgrajeno staro progo z ostrimi krivinami, znatnimi vzponi in šibkimi mostovi nikakor ni bilo mogoče uporabti za temelj novi progi. Novo normalnotirno progo je bilo treba speljati brez večjih vzponov in krivin, za štirikrat večjo težo vlakov in za dvakrat večjo brzino, da bo prevozna zmogljivost petkrat večja v primeri s staro progo. Vrhu tega je bilo od početka določeno, da bo stara ozkotirna proga obratovala tudi po zgraditvi nove proge, kar je potrebno že zaradi prometa z ozkotirnimi stranskimi progami. Tudi zaradi tega za gradnjo normalnotirne proge ni bilo mogoče uporabiti nobenega objekta, pa naj si bo to nasip, vsek ali most ali pa železniška postaja. Vse je bilo treba na novo zgraditi. Pa ne samo to. Poleg 242 kilometrov nove proge in 60 km postajnih tirov je bilo treba v zvezi s preložitvijo trase stare železnice zgraditi še 70 km nove ozkotirne železnice, v zvezi s preložitvijo glavne ceste pa 30 km nove ceste. Tako je danes glavno mesto Bosne in Hercegovine zvezano z glavno progo Beograd—Zagreb po novi normalnotirni in stari ozkotirni železnici.

5,4 MILIJONA KUBIČNIH METROV ZEMELJSKIH DEL

Kdor ni od blizu videl dela na progi, si težko predstavlja, kaj pomeni 5 milijonov 393.000 kubičnih metrov zemeljskih del, od tega 600.000 kubičnih metrov del v skali, kaj pomeni zgraditi 2 in pol km predorov, 17 velikih mostov čez Bosno, Savo, Lašvo in Sprečo in še 55 manjših mostov, vse to v času, ko je bilo v Bosni in Hercegovini zgraditi še okrog 35 drugih železniških mostov, ki so bili po osvoboditvi obnovljeni le s provizoriji. Koliko večja je bila letos delovna naloga mladine v primeri z gradnjo železnice Brčko—Banoviči, naj nam pokaže naslednja primerjava:

	Brčko—Banoviči	Šamac—Sarajevo
Dolžina proge	90 km	242 km
Obseg zemeljskih del	1,360.000 m³	5,393.000 m³
Velikih mostov preko 60 m dolžine	0	17
Manjših mostov do 40 m dolžine . .	23	55
Zgrajenih predorov	3	9
Skupna dolžina predorov	695 m	2.462 m
Skupna poraba betona	45.000 m³	185.000 m³
Število udeleženih mlad. del. brigad .	220	887
Število udeleženih brigadirjev . . .	60.000	211.370

Težko je reči, na kateri točki proge in pri gradnji katerega objekta so graditelji pokazali večje požrtvovalnosti in večje junaštvo: ali v Vranduku in ostalih predorih, ali pa pri utiranju poti skozi skalnato sotesko v Lašvi, ali pa pri gradnji velikega mostu čez Savo, pri gradnji dobojskega nasipa, pri polaganju železniškega tira, ali pa v zadnjih tednih pri kopanju gramoza, utrjevanju proge.

Nekaj pa bi bilo treba prav posebno poudariti. Progo so mladi graditelji zgradili kot progo prvega reda. Če bi jo gradili kot lokalno progo, bi bila proga mnogo prej zgrajena. Gradnja proge prvega reda je zahtevala solidno delo, posebno pa dobro urditev tirnic, zakaj takoj po otvoritvi mora nova železnica prevzeti važne prevozne naloge, saj je predvideno, da bo po progi že sedaj vozilo po 12 parov vlakov na dan.

PRI GRADNJI JE SODELOVALO 15.000 SLOVENCEV IN SLOVENK

Železnica Šamac—Sarajevo je delo mladincev in mladink iz vseh krajev naše države, mladine vseh narodnosti Jugoslavije; ta železnica je delo kmečke, delavske in študentske mladine. Od 211 tisoč 371 graditeljev je bilo (če upoštevamo samo brigade iz Jugoslavije) 98 tisoč 586 Srbov, 53.203 Hrvatov, 14.962 Slovencev, 10.203 Makedoncev, 6.274 Črnogorcev, 15.825 muslimanov, 3.879 Šiptarjev, 1.289 Vlahov, 275 Čehov, 338 Slovakov, 660 Italijanov, 2.510 Madžarov, 1.056 Bolgarov.

Iz Slovenije je prišlo na progo 62 brigad s 14.254 graditelji, poleg tega pa še iz Slovenskega Primorja in Istre 14 brigad s 3.426 graditelji in iz Koroške dve brigadi. V I. izmeri je bilo 60.739 graditeljev- v II. 82.675 in v III. 67.957. Po odhodu brigad druge skupine tretje izmene, to je po 31. oktobru, je do zaključka del ostalo samo na progi še 49 tisoč brigadirjev.

GRADNJA PROGE ŠAMAC-SARAJEVO NIMA PRIMERA V ZGODOVINI GRADNJE ŽELEZNIC

Mladinska proga Šamac—Sarajevo ni samo najobsežnejše gradbeno delo prvega leta naše petletke; veličina tega dela je zlasti tudi v kratkem roku, v katerem je bila železnica zgrajena. Pri nas in v drugih državah so bile zgrajene že daljše železnice z večjimi objekti, vendar so jih zgradili v neprimerno daljši gradbeni dobi. Zgodovina gradnje železnic menda ne pozna primera, da bi tako dolgo železnico, v tako težkem terenu in v tako solidni izvršitvi zgradili v tako kratkem času, kakor je bila zgrajena železnica Šamac—Sarajevo, še manj seveda, da bi jo zgradili mladinci in mladinke v prostovoljnem delu.

Prav to dejstvo je vzbudilo pozornost vsega sveta, prav to dejstvo je podžgalo demokratično mladino iz 42 držav, da je navzlic oviram in grožnjam prišla pomagat ljudski mladini Jugoslavije pri tem veličastnem delu. S svojim delom na progi je demokratična mladina sveta pokazala svojo solidarnost z ljudsko mladino Jugoslavije, s svojim delom je pomagala utrjevati prijateljstvo, bratstvo in enotnost demokratične mladine. Skoraj 6.000 mladincev in mladink, pripadnikov 46 raznih narodnosti, organiziranih v 56 mladinskih delovnih brigadah in skupinah, je delalo na progi. Tri in trideset inozemskih brigad in skupin si je pri delu priborilo častni naslov udarne brigade oziroma skupine, številnim brigadam pa je bil ta naslov podeljen dvakrat, trikrat in celo štirikrat.

Proga je privabila iz inozemstva tudi številne inozemske goste, ki jim je bilo delovno navdušenje naše mladine nerazumljivo. Spraševali so, kakšna tajna sila je dala mladini moč in voljo, da se je nesebično lotila tako veličastnega dela, da je prišla iz vse države na brezplačno delo pri gradnji proge. Mnogi gostje so šele tu na progi spoznali, kakšne ustvarjalne sile se porode v ljudstvu, ki si je priborilo svobodo, ki se zaveda, da dela za sebe in za boljšo bodočnost v skupnosti vseh delovnih ljudi, spoznali so, da so take delovne akcije možne le v državi, kjer ima delovno ljudstvo v rokah oblast, kjer vse narodno bogastvo služi ljudstvu, kjer ni izkoriščanja in kjer vsakdo ve, da bo gospodarski napredek države prinesel boljše in srečnejše življenje vsakemu posamezniku in bodočim rodovom. (Po »Slov. poročevalcu«)

KAKO JE NASTALA NOVA JUGOSLAVIJA

PETA OFENZIVA

Še nam ni docela jasen sedanji vojni položaj. Od Črnega smo slišali, da so Nemci nepričakovano vdrli v Kolašin. Draža Mihajlovič pa se je že preje pomaknil proti Sjenici. Vojvoda Pavle Đurišič se je predal Nemcem. Vsedel se je v njihov tank in se odpeljal. Naše tovariše iz kolašinskega zapora so odpeljali na ledino pred mestom in pričeli nanje streljati z mitraljezi. Od 400 tovarišev se je dosedaj vrnilo k nam samo 14. Vendar, zdi se, da se je večji del vseeno rešil. Nemci prodirajo tudi od Nevesinja proti Gackem in Nikšiču. Terezič piše, da imajo namen prodreti do Jadranskega morja, da bi tako preprečili zavezniško izkrcavanje. Džido pa pravi, da je njihov glavni namen, da bi nas uničili. Ljudstvo je zbezalo v planine. Deseta hercegovinska je z naglim maršem odšla na položaje pri Gackem. Mitar in Peko sta izdala letak ljudstvu Črne gore in Hercegovine, v katerem ga pozivata na upor proti Nemcem.

Petek, 21. maj.

Rudine. — Nemci so napadli od Foče. Prodrli so do samega Čelebiča. Sliši se huda borba. Pričakujemo prvo divizijo, ki bo morala urediti položaj na tej fronti. Verjetno bo prišla jutri popoldne. Evakuacija ranjencev napreduje vse hitreje. Danes popoldan smo doživeli novo iznenadenje. Neka nemška enota je po dolini Sutjeske iznenada prodrla do Gackega in na to z gumijastimi čolni prešla na drugo obalo Drine. Brez zadrževanja je hitela proti Humu in Ščepan polju, kjer smo imeli okoli 300 tifusnih bolnikov, od tega 140 težkih. Na tem položaju pa je bil samo eden bataljon Druge proletarske. Nemci so na juriš zavzeli kasarno poleg mosta, v kateri so bili najtežji bolniki. Na vso srečo pa je bil tu bataljon Druge proletarske, ki je Nemce zadržal. Vodstvo bolnice se je odlično pokazalo. Rešili so vse bolnike.

Ves dan nas preletavajo eskadrile bombarerjev, po 10, 15 ali 27 letal. V daljavi detonacije. Nemci nameravajo večjo ofensivo. Za enkrat še nimam podatkov o njihovem gibanju. Kakor hitro pa bomo prišli na Žabjak, nam bo položaj jasen.

Sobota, 22. maj.

Rudine. — Danes bomo imeli zadnji sestanek v Bolnici št.1; naše delo gre h kraju. Tri mesece in 5 dni sem bil v tej sredini, posebno zadnje tri tedne sem dodobra spoznal položaj v bolnici. Premišljujem o tej naši evakuaciji. Še nikdar se nihče ni kaj takšnega lotil: 4000 ranjencev in bolnikov smo prenesli iz Like in Krajine na Pivo. Vložili smo ogromno truda. Vodili smo bitke samo za ranjence. Takšen značaj je imela n. pr. prozorska bitka. Ko smo branili stare ranjence, smo dobivali nove. Samo Sedma banijska brigada je imela v bitki za Prozor 470 ranjencev. V brigadi je ostalo samo 330 tovarišev. Pegavec nas je kosil. Sedma banijska divizija in Deveta dalmatinska sta pri prenašanju ranjencev zelo trpeli. Spominjam se tovarišev iz Pete dalmatinske brigade, ki so padali mrtvi pod nosilnicami, spominjam se, kako je nekega dne oblila kri 22 tovarišev iz te brigade, ki so nosili ranjence. V Banijski diviziji je 80% borcev obolelo za pegavcem. Veliko truda je vložila naša vojska, ko se je borila za svoje visoko načelo — ne zapuščati ranjenega tovariša. Ko smo odhajali iz Krajine, nam je Tito ukazal, da moramo vzeti s seboj vse ranjence, celo tiste iz Banije. Hoteli smo olajšati položaj naših enot v Liki in Krajini.

Ponedeljek, 24. maj.

Nemci so napravili ofenzivo velikega obsega. Že 7. maja smo dobili od Arse važen radiogram. Od nekega ujetega nemškega kurirja je zvedel, da Nemci na veliko koncentrirajo svoje čete v prostoru Duvno—Široki brijeg—Vakuf—Prozor. To koncentracijo so končali 15. maja in takrat so pričeli nastopati proti nam iz te kakor tudi iz vseh ostalih smeri. Arso in Lola sta šla s Peto divizijo nam v pomoč in bosta udarila Nemcem v hrbet. Samo Arso toži, da so edinice zelo utrujene in da so zelo trpele zaradi pegavca.

Nemci so nas obkrožili z vseh strani. Pripeljali so nove divizije in prodirajo iz raznih smeri v gostih kolonah. Uporabljajo novo taktiko. Na nekaterih mestih se razvijajo v male kolone, se pojavljajo našim edinicam za hrbtom, pošiljajo dresirane pse, ki naj bi nas odkrili, zasedajo vse važne položaje, se takoj vkopavajo in delajo zasede. Preskrbujejo se z letali, poleg tega pa so izvršili tudi množično mobilizacijo vsega civilnega prebivalstva. Na nekaterih krajih žene Nemec pred seboj deset civilov, ki nosijo na hrbtu municijo, hrano. Zdi se, da so na ta način mobilizirali nekaj 10.000 ljudi celo iz Sarajeva in Metohije. Sedaj so nas Nemci obkrožili od vseh strani, toda partizani so bili obkoljeni že 6. aprila 1941 leta, ko so Nemci prodrli v Jugoslavijo.

Naš namen je, da bi prebili obroč na severu, kjer je, kakor se zdi še najmanj sovražnikovih sil. Prva in Druga divizija se bosta morali vreči na ta sektor in popolnoma razširiti naš prodor.

Na ukaz tovariša Tita sta bili Prva divizija in Tretja krajiška poslani na severno fronto z namenom, da prodreta proti Foči. Proletarci so prišli o pravem času. Nemci so že prodrli vse do Čelbiča in zajeli bolnico Majevičke brigade. Direktno iz marša, ki je trajal dvajset ur, je Prva proletarska divizija stopila v borbo, razbila Nemce, osvobodila bosansko bolnico in komoro in zasledovala sovražnika. Del Prve brigade je skupno s Tretjo krajiško, Šesto bosansko in Majevičko razbil Nemce pri Foči. Tretja krajiška je obkolila 5 skupin Nemcev in 4 docela uničila. Padlo je več kakor 200 Nemcev.

Živinorejske zadruge tudi na Slov. Koroško

Sodelovanje na zadružnem tečaju v Dulah ob Vrbskem jezeru in ugotovitev, da v naši mladini še živi zadružni duh, mi daje pobudo, da napišem nekaj besed o našem živinorejskem zadružništvu.

Ko je lani Kmečka zveza za Slovensko Koroško prirejala tečaje, na katerih sem sodeloval, sem vprašal znanega strokovnjaka pri kmetijski oblasti v Celovcu za mnenje, kako naj bi pospeševali živinorejo na Slov. Koroškem, predvsem južno od Drave. Smeje se mi je odgovoril: »Kaj bi tam doli! Rajonirajo in kontrolirajo naj uporabo bikov po občinah, da se omeje kužne bolezni živine. In to je tako rekoč vse. Na kako selekcijo in odbiralne zadruge z ozirom na »razmere« ni misliti. Po dolinah naj se bavijo z mlekarstvom in z rejo molznih krav, po goratih predelih pa naj posvetijo vso pažnjo ovčjereji, medtem ko naj po obdravskih dobravah redijo gosi.«

To odkrito in prostodušno mnenje koroškega strokovnjaka je za nas slovenske živinorejce kaj malo razveseljivo in značilno je, kako mislijo najmerodajnejši celovški strokovnjaki o naši živinoreji. Slovenski predeli Koroške naj bi bili le odjemalci drage plemenske živine in še posebno plemenjakov, ki pa bi jih vzrejali in prodajali le nemški živinorejci, ki so organizirani v nemških živinorejskih zadrugah. Resnica je, da pri nas sedaj še ni ugodnih naravnih pogojev za rejo plemenske živine in za smotrno selekcijo. Ni še urejenih planinskih pašnikov in pri nas živina tudi ne žre le sena kot v planinskih delih severne in zapadne Koroške. Pri nas tudi ni velikih posestev, na katerih bi se odbiralno zadružno delo tako izplačalo kot na veleposestvih na Krappfeldu ali Lurnfeldu. Toda vse to se bo dalo na Slovenskem Koroškem popraviti in vse te pomanjkljivosti se bodo dale odpraviti, sicer ne v enem ali dveh letih, pač pa v enem ali dveh desetletjih. Saj so tudi nemške živinorejske zadruge potrebovale desetletja, preden so postopoma dospele do današnjega stanja v živinoreji. Tako je na primer Zveza pincgavskih živinorejskih zadrug na Koroškem izkazovala še leta 1926 pri 1331 kontroliranih kravah povprečno letno molznost 2302 kg s 3,70 odstotka tolšče, dočim je ta leta 1932 pri 3198 preizkušenih kravah znašala že 2589 kg s 3,83 odstotka. Še boljši pa so bili uspehi z odbiro pri zvezi živinorejskih zadrug za belo živino, pri kateri se je v teku 8 let zvišala povprečna letna molznost od 2347 kg na 2778 kg in tolščobnost od 3,70 na 4,02 odstotka.

Če pri nas ni urejenih planinskih pašnikov, si jih bomo pa uredili, čeprav vemo, da taki niso nujen pogoj za uspešno živinorejo. Izkušnja nas uči, da v sili zadostuje tudi smotrno urejen dolinski pašnik in da redimo **najboljše molznice** ravno v takih dolinskih krajih (v bližini mest), kjer ni možnosti planinske paše. In zarod teh dobrih molznic je treba ohraniti za nadaljnjo rejo. Tudi krmljenje bomo sčasoma z zadrugami s primernim tekmovanjem izboljšali na ta način, da bomo dvignili in izboljšali produkcijo krme in bomo po potrebi znižali število manjvredne živine.

Da lahko postanejo manjši posestniki prav dobri živinorejci, potrjuje uradni list koroške Kmetijske zbornice z dne 1. januarja 1946, ki poroča o nekem živinorejcu iz trškega okraja, ki je pri svojih treh zadružnih kravah, s katerimi celo vozi, dosegel ob doma pridelani krmi desetletno povprečje molznosti 2554 kg mleka s 95 kg masla.

Z zadrugami, ki jih hočemo uvesti na Slovenskem Koroškem, nočemo morda konkurirati z živinorejci na gornjem Koroškem ali na Krappfeldu, čeprav imajo naši ljudje stalne pomisleke glede bikov, ki so uvoženi iz gornje Koroške, temveč hočemo predvsem izboljšati donosnost domače živine in z zadružno odbiro in organizacijo preprečiti, da bi šel odlični zarod molznic manjših posestnikov, ki nimajo možnosti nadaljnje reje, pod nož. In zabraniti hočemo, da bi večji posestniki s slabimi molznicami redili malovreden zarod. Vzrediti hočemo sami lepe in kontrolirane plemenske bike, ki jih bo tudi oblast priznala, kar se je doslej zgodilo le v redkih primerih.

Lahko rečemo, da so živinorejske zadruge osnova vsakega naprednega gospodarstva in živinoreje v naših krajih, ki so predvsem živinorejski. Zadruga vzbudi z ogledi in premijami ter z dodelitvijo nagrad za najboljše blago smisel za tekmovanje, za napredek in ljubezen do gospodarstva. Pa tudi čisto praktične naloge naj rešuje živinorejska zadruga.

Če smo kupili na sejmu ali pri kakem posestniku molzno kravo, smo kupili navadno »mačka v vreči«. Tudi najlepši zunanji molzni znaki pri kravi lahko varajo. Zanesljiva je le smotrna kontrola in stvarni podatki, ki so razvidni iz rodovne knjige živinorejske zadruge.

Prišel sem te dni v hlev nekega izseljenca, ki je bil pravkar kupil mlado kravo, o kateri nima nobenih podatkov o pokolenju in molznosti. Zunanjost te krave je tako volovska (ima grobe kosti, debelo kožo itd.), da bi ji ne prisodil nobenega mleka. Kako sem se pa začudil, ko mi je povedal, da ima krava na dan 12 litrov mleka! Ta primer nam jasno kaže, da brez zadružne kontrole v živinoreji tavamo le v temi in se na zunanje znake živali ne moremo zanašati. Zato je tudi za vse predele Slovenske Koroške nujno potrebna organizacija živinorejskih zadrug.

Kočuški

Zračimo in snažimo hleve

Živino smo sedaj več ali manj za stalno zaprli v hleve, kjer je zaradi pomanjkanja svežega zraka in snage čestokrat izpostavljena nevarnosti obolenja in pešanja v molznosti in rasti. Ni torej odveč skrb živinorejcev, da uredijo v hlevih brezhibno delujoče prezračevalne naprave, da živino puščajo v toplejših dneh opoldan za kako uro v tekališče, da gonijo živino redno napajati na prosto, da uredijo v hlevu nepropustna, suha in topla tla s primerno mehkim ležiščem in rednim odtokom gnojnice, da gnoj dnevno spravljajo iz hleva in da končno s pobeljenjem sten in stropa dvignejo zdravje živine v prijaznih hlevih.

Kakor nam je znano, je kri nosilec in vir zdravja, uspevanja ter vsake donosnosti živine. Samo zdrava in čista kri se more predelati v večjo množino mleka. Samo iz primerno prečiščene krvi se ustvarjajo pogoji za rast. Za redno, nemoteno čiščenje krvi v pljučih pa je potreben kisik svežega zraka. Če tega zaradi zatohlih in zaprtih, čeprav toplih hlevov živini primanjkuje, pade mlečnost, zastaja rast in trpi zdravje. Dokazano je, da imajo krave, ki stojijo stalno v slabih in neprezračenih hlevih, mnogo manj mleka kot one, ki stojijo v čistih in dobro prezračenih stajah. Prav tako se razvijajo živali v slabih in zatohlih hlevih mnogo počasneje ter so tudi močno podvržene jetiki.

Če torej v naših hlevih ni dobrih prezračevalnih naprav, in teh niti v vsakem stotem hlevu ni, je potrebno, da dnevno odpiramo okna in hlevska vrata. Paziti pa moramo, da pri tem preprečimo prepih, ki je za živino lahko nevaren. Glejmo posebno, da živini ne vleče pod noge, ko so vrata odprta. Prepih lahko povzroči revmatizem v nogah, ki slabi razvoj živali.

Okuženje in nezdrava zatohlost hlevov pa ne prihaja samo od stalnega dihanja živine, marveč ga povzroča tudi gnoj, ki leži predolgo v hlevu. Resnica je, da dobimo najboljši gnoj v globokih hlevih, v katerih leži po nekaj mesecev, toda škoda, ki jo trpi živina v takih hlevih z zatohlim zrakom, je mnogo večja kot korist takega gnoja. Nič manj dober gnoj kakor v globokem hlevu, a pri tem zdravo in donosno živino, zaradi katere končno urejamo hleve, bomo imeli, če gnoj dnevno spravljamo na gnojišče in ga tam ohranjujemo vlažnega s tlačenjem in morda s škropljenjem.

Vse odvodne jarke za gnojnico, katere v novejšem času urejujemo le odprte, tudi dnevno temeljito snažimo in pazimo, da se med zimo ne zamašijo.

Hleve je treba vedno zadostno nastiljati. S tem se živina manj prehladi in posebno pri kravah se nevarnost vnetja vimena zmanjšuje. Vsak dan osnažimo jasli, korita in okna, ki so dostikrat močno zaprašena, stene in s pajčevino prepredene kote pa temeljito obrišemo ali ometemo.

Samo v zračnem, snažnem in svetlem hlevu se živina dobro počuti in povoljno uspeva.

TA TEDEN SE SPOMINJAMO

28. 11. 1820 je bil rojen Friedrich Engels, prijatelj in sodelavec Karla Marxa, soustanovitelj znanstvenega komunizma.

29. 11. 1943 je bilo v Jajcu drugo zasedanje AVNOJ-a, to je dan ustanovitve nove Jugoslavije. Dve leti pozneje —

29. 11. 1945 je bila nova Jugoslavija proglašena za federativno ljudsko republiko.

29. 11. 1851 se je rodil slovenski skladatelj Hugolin Sattner.

2. 12. 1868 je bil rojen slovenski skladatelj Oskar Dev.

2. 12. 1916 je umrl Franc Levec, urednik in slovenski literarni zgodovinar.

3. 12. 1800 se je rodil največji slovenski pesnik dr. France Prešeren.

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

15

FRANCE BEVK

Poslovila sta se. Don Jeremija je zresnjen, prepaden strmel za svojim prijateljem, ki je z orožnikoma izginil v množici.

*

Minute so bežale, v oddaljenem zvoniku je bilo četrt za četrtjo, Čedermac je še vedno čakal. Bil je ves v bolestni živčni napetosti, a se je pomirjeval s tem, da se je oziral po čakalnici. Na steni sta viseli dve pokrajinski sliki v širokih, pozlačenih okvirih. Razen težkih zaves na oknih ni bilo ničesar drugega, kar bi oživljalo to sobo. Temnice so bile do polovice spuščene, med stenami je visel mrak.

Hodil je sem in tja po preprogi, stopal tako tiho, kakor da se boji motiti tišino. Pogosto je pogledoval na uro, vedno pogosteje, slednjič vsakih pet minut, postajal nemirnejši od trenutka do trenutka. Mučil ga je grd občutek, kakor da tiči za tem čakanjem zaseda. Hkrati mu je bilo prav tako, da se medtem do konca pripravi in dodobra razmisli.

Prav za prav, ako je dobro preudaril, ni imel česa razmišljati. Čemu bi naprej pripravljal besede, ki bi jih morda potem nikoli ne izpustil? Z bridkostjo in jezo, ki je ni mogel potolažiti, je v duhu obnavljal dogodke prejšnjega dne, posebej prejšnjega večera. Hoteli so ga preplašiti, ga spraviti na kolena. Kako otroških, preprostih, žaljivih sredstev so se posluževali! Morda bi bili dosegli svoj namen, da jih ni bil do dna spregledal. Tako pa je bilo vse tako smešno, da mu je krohot vstajal v grlo, a obenem ga je dušilo grenko ponižanje. Izgubili so igro.

Oddahnil se je, teža negotovosti mu je pala z ramen, navdajalo ga je zmagoslavje, a na dnu je ležala grenčica. Komedija se bo nadaljevala. Kakšen bo njen konec? Tega nihče ne more vedeti.

To noč je slabo spal, venomer se je premetaval na ležišču. Ne le zato, ker ni bil vajen ležati v tuji postelji, ampak tudi zato, ker se je nenadoma počutil strašno postaranega in izmučenega. In to je bil morda šele začetek. Saj bo še zbolel. Hkrati ga je mučil občutek ponižanosti. Kaj je storil, da ravnajo z njim kakor s hudodelcem? Jalovo prerekanje z ljudmi, ki ne poznajo ne srca ne logike. In čemu so tako trdo zgrabili prav njega, samo njega? Ledenomrzlo mu je leglo na srce. Mržnja, ki ga je navdajala vso pot, se mu je potrojila in mu zastrupljala kri.

Kako je bil že rekel donu Jeremiji? Od Poncija do Pilata! Hotel je vedeti, kako je z njim, da se v nočeh ne bo zaman plašil iz sanj. Ni ga bilo strah razgovora, ki ga je čakal, četudi naj bi bil v bistvu še tako oster in naj bi se dotikal še tako kočljivih vprašanj. Kresanje besed in misli je prijetno, razburljivo, kakor da bi sedel za igralno mizo. Zavedal se je: biti mora od sile miren, do kraja previden, da ne zleti v kako nastavljeno past. Morda mu bo vsak trenutek sproti vdahnil pravo besedo. Vprašanja se ne bo smel dotakniti s cerkvenega stališča, da ne naleti na popolno nerazumevanje in odpor. Zadevo mora slikati kot nevarno za državo; tako bo najlaže odbijal napade...

Pretekla je ura... Da bi premagal nemir, ki se ga je loteval vedno huje, se je zagledal v okno. Za zaprto šipo se je mučila muha in brenčé zaman iskala izhoda. Rada bi živela. Zaverovan v njen boj se je nehote spomnil besed iz nekega govora pred leti: »Vi ste stenice, ki ste se naselile v naši hiši...« Besede so ga bile zapekle, nikoli več mu ne pojdejo iz spomina. Bridek nasmeh mu je skrivil ustnice. V tem trenutku se mu je zazdelo vse prizadevanje jalovo do obupa... Najrajši bi bil na mestu odšel...

V naslednjem trenutku je vstopil sluga.

»Prosim, prečastiti! Ekscelenca prefekt vas čaka.«

Martin Čedermac je vstopil.

Za trenutek je obstal za vrati, pogled mu je splaval po prostorni, nekam prazni sobi, z veliko pisalno mizo ob zadnji steni. Stojala z leksikoni in spisi, v zeleni posodi bujna aspidistra, velika, čez polovico stene segajoča podoba človeka z jeznim izrazom na ustnicah in ostrim pogledom. Prefekt je sedèl tik pred njo; bila je kot ozadje, s katerim se je zlival v svoji črni uniformi.

Mlad, širok obraz olivne polti in črnih, gladko počesanih, svetlikajočih se las. Po naravi ljubeznive oči so se mu silile v strogost; tudi uradni togi izraz obraza je bil malce narejen. Vse na njem je kazalo na prirojeno uglajenost meščana, ki je zavzel odlično mesto.

Gospod Martin se je pogreznil v nizek usnjen naslanjač ob pisalni mizi.

»Hvala, ekscelenca!«

Gledala sta se nekaj trenutkov, kakor da se do konca presojata, nato sta se oba hkrati nasmehnila.

»Prečastiti, zdite se mi tako znani. Ali se nisva nekoč že videla?«

Da, Čedermac ga je na videz poznal že od prej. Ni si tajil, da mu je na pogled vzbujal simpatijo in zaupanje. V trenutku mu je skopnelo pol mržnje, vlilo mu je poguma, a obenem ga je razorožilo.

»Da, ekscelenca«, je odgovoril. »Ob blagoslovitvi občinskega vodovoda...«

»Da, res! Nisem se motil. Za obraze imam dober spomin, le za imena... posebno za vaša imena... Kaj pravijo ljudje? Ali so zadovoljni?«

»Vodovod je velik blagoslov za naš okraj.«

»Režim stori vse, kar je v njegovi moči«, je prefekt naglo poprijel. »V tem pogledu se še nikoli ni toliko storilo. Le priznajte! Umevno, da zahteva to tudi marsikatero žrtev... ne le žrtve posameznikov... Nekateri pa tega nočejo in ne morejo razumeti«, je pozorno pogledal Čedermaca, »in nasprotujejo režimu, ki se trudi za javno blaginjo... Ali ni tako, prečastiti?«

Čedermaca je za trenutek zmedel prodirni, malce lokavi pogled. Zadnje besede so se očitno nanašle na dogodke zadnjih tednov.

»Ne, ljudje so le hvaležni. Poznam jih in lahko mirno trdim, da pri njih nikoli

K ROJSTNEMU DNEVU

*

FRANCETA PREŠERNA

France Prešeren je osrednja osebnost in najvišji vrh slovenske kulture. Rodil se je 3. decembra 1800 v Vrbi, umrl 8. februarja 1849 v Kranju. V njem občudujemo pesnika — genija, mojstra slovenske besede, umetnika, čigar delo je vzklilo iz osrčja naše duševnosti. Ne razočaranje nad svetom ne obup nad trdimi udarci usode, ne pretresi srca niso mogli zatreti v njem želje, »de zbudil bi slovenščino celo« in »de bi vrnili k nam se časi sreče«. V dobi, v kateri je živel, je bil upornik, iskalec novih poti, neuklonljiv po značaju in volji. Postal je temelj slovenske kulture. Vse evropske struje od antike do romantike so se strnile v njegovi liriki v ubrano enoto, prežarjeno z ognjem njegove ustvarjalne sile. V dvajsetih letih svojega literarnega udejstvovanja je zvezal sodobnost z vrednotami preteklosti. In česar niso mogla uresničiti pokolenja pred njim, je storil sam. Ne da bi suženjsko posnemal tujino je na dognanjih Evrope in v duhu slovenske svojstvenosti samoniklo ustalil zakone slovenske poetike in slovstvenega izraza. Dokazal je, da more tudi naš jezik, čeprav je bil takrat še preprost in neizlikan, izraziti najtanjše drhtljaje čustev in najvišje zalete misli. In res skoraj ni v njegovem pesniškem izročilu umotvora, ki te ne bi presenetil po oblikovni dovršenosti in po neposrednosti doživetja, ki ga izpoveduje. Čeprav je knjiga »Poezije« skromna po obsegu, je po vsebini izredno bogata, naš resnični veliki tekst. Iz nje so rastli poedinci in rodovi vse do danes. In kakor je bilo Prešernovo ime v drugi polovici minulega stoletja bojno geslo mladih, ko so se dvignili z Levstikom na čelu proti nazadnjaškim silam v slovenski kulturi, tako je pomenilo slovenskemu ljudstvu v štirih letih osvobodilnega boja simbol vere v zmago pravice nad krivico in nasiljem.

Življenje v ABESINIJI

V Adis Abebi, ki se po naše imenuje Novi cvet, smo bili prijetno presenečeni. Prestolnica Etiopije ali Abesinije leži na 9. stopinji severne širine, znatno južneje od tropika Raka. Kljub temu, da smo tam pristali opoldne in da nas je tropično sonce kar slepilo z nadglavišča, je bilo na letališču prav sveže.

Po zibanju v zraku je bilo prijetno izpostaviti glavo hladnemu vetrcu. Nekaj posebnega — kaj ne — svežina pod vročim tropičnim soncem, toda ta pojav si prav lahko razložimo. Pogorje Habeš, na katerem stoji Adis Abeba, je 2.500 do 3000 m nad morsko gladino. Ob vzajemnosti tropičnega sonca in hladnega ozračja je povprečna letna temperatura v Adis Abebi umerjena: podnevi od 14 do 25 stopinj, ponoči pa od 5 do 7 stopinj. V Etiopiji nikoli ne sneži.

Proti koncu maja nastopa deževna doba. Sleherni dan dežuje dve ali tri ure in včasih nastanejo močni nalivi. Proti koncu septembra se deževje skrajša in konča in potem osem mesecev skoraj ne pade kaplja. Samo v februarju je kaj malega dežja, pa tudi to ne vsako leto. V tem času trava porumeni in ovene.

Velika drevesa segajo s koreninami prav globoko v zemljo in se tako ohranjujejo pred propastjo. Krošnje mnogih dreves so tukaj podobne dežnikom. Tako si drevje samo varuje zemljo naokrog pred popolno sušo.

V deževni dobi dežela oživi. Požene visoka sočna trava. Rumeni listje po drevju ozelenijo. V sušni dobi je zemlja utrdela in jo je težko obdelovati. Pomanjkanje vlage vse leto ovira posevke, saj zime tukaj ne poznajo. Vsi kmetovalci se trudijo, da bi pridobili dve letini. Prva žetev pada v deževno dobo. Drugikrat pa sejejo pred koncem devežne dobe. Zato druga žetev pogostoma propade v suši. Namakanje bi bilo tod kaj uspešno in koristno in bi te naprave lahko uredili. V deževni dobi je dovolj padavin. Priroda pa ponuja kotanje, ki bi jih lahko preuredili v velike vodohrame. Vodo bi porabljali za namakanje polj in bi tako imeli na leto tri ali štiri letine. Toda tega jim ni mar. V tej deželi vladajo še polfevdalne razmere.

V Etiopiji uspevajo prav različne kulture: tako rasto krompir, zelje, grah, dura, paradižniki, kumare, banane, jabolka, hruške, grozdje, rž, pšenica, ječmen, oves. V tej deželi je mnogo podnebnih pasov, ki se izpreminjajo po legi pokrajine. Spodaj, v ravnini morske gladine, so tropični kraji. Čim više, tem bolj je hladno. Na visoki planoti 3000 m in še više raste še zgolj grmičje in trava. Zapadni in južnozapadni del sta pokrita z bujnim tropičnim rastlinjem. Tod so gozdovi skoraj neprehodni. Nekatera drevesa rasejo do 100 m visoko. V abesinskih tropičnih gozdovih rasto košati baobabi, katerih debla merijo v premeru 3 do 5 m, visoki evkalipti in vsakovrstne palme, drevesne praproti in različno mahovje. Debla opletajo lijane in različne zajedalke. Po gozdovju je mnogo kavinih dreves. Pravijo, da je prava domovina kave etiopska pokrajina Kaffa.

Živalstvo Etiopije je zelo različno. V tej deželi žive levi, sloni, nosorogi, povodni konji, panterji, leopardi, pitoni, opice, krokodili, žirafe. Skratka vse zveri, ki domujejo v Afriki, izvzemši človeške opice, gorilo in šimpanza. Toda lovu se posvečajo le redki tujci. V Etiopiji domačini nimajo denarja za tako dragoceno zabavo. Ena sama patrona stane toliko, kolikor znaša zaslužek za ves dan težkega dela. Videl sem, kako je neki tujec streljal na raco. Ustrelil je kakih desetkrat. Divja raca je začudena gledala, kako so nastajali krogi zaradi krogel, ki so treskale v vodo, in je mirno plavala dalje. Vsekakor je bil nespretni strelec nemalo bolj začuden kot račka.

Le kdaj pa kdaj priredijo tujci obkroževalni lov. Najamejo 200 do 300 gonjačev, ki se razvrstijo v velikanskem krogu in poganjajo zveri proti lovcem. Ti so se seveda razmestili na nenevarnih postojankah. Pogostokrat streljajo lovci naravnost skozi okno svojih avtomobilov. Ampak tudi v avtomobilu niso docela na varnem. Zgodilo se je, da je razjarjen nosorog avto kar podrl.

V Etiopiji je mnogo opic. Ako greste po deželi, vidite pogostokrat celo čredo opic, ki teka pred vami čez cesto. Pa se kdaj pa kdaj kar udobno ustavijo na cesti in radovedno ogledujejo, kdo se pelje mimo. Ponoči osvetljuje in slepi jarka luč avtomobila hijene in zajce, ki drvijo pred avtomobilom. Drugače pa se zajčki skoroda sploh ne boje avtomobilov. Sam sem videl tak primer. Zajec, ki je tekel več minut pred »Fordom«, je naposled preskočil jarek in se vsedel na zadnje tačke kar na sredi ceste. Avtomobil se je ustavil in obsvetil zajčka z jarko lučjo. Lovec, ki je sedel na krilu stroja, ni mogel ustreliti. Ni vedel, kako bi dovolj previdno položil puško. Skozi okna avtomobilov smo mu svetovali to in ono. Ves ta čas je zajček radovedno ogledoval, kaj se godi. Zbežal je šele, ko je lovec ves hud skočil s krila stroja in se vrgel nadenj, mahajoč s puško.

Celo v Adis Abebo prihajajo zverine. Ponoči se po mestu sprehajajo šakali in hijene. Te niso kaj nevarne. Hranijo se z odpadki. Po velikosti spominjajo na volka. Rep imajo kratek, na sivi dlaki so temne maroge, zadnje noge so krajše kakor spredje. Hijene imajo silne čeljusti, s katerimi lahko zdrobijo bikovske kosti. Vendar so plašne in skoraj nikoli ne napadejo človeka. Samo v staji kdaj pa kdaj napadejo domače živali.

Leopardi žive v pokrajini kakih 25 do 30 km od Adis Abebe. Pred pičlimi 40 leti so prihajali še v mesto. Ljudje pravijo, da je nekoč pritekel leopard v poslopje nekega tujega diplomata. Preganjan od slug je begal po vseh sobah in naposled skočil skozi okno poslanikove pisarne. Leopardov je še dandanes v Etiopiji prav mnogo. Videl sem več ljudi, ki so prodajali leopardove mladiče. Čeprav po velikosti niso bili večji kakor mačke, so jih prodajalci iz previdnosti imeli privezane k palici, v katero so mlade zverine zasajale svoje zobe in kremplje, ostre kakor igle.

Leopard je najbolj nevarna in najbolj pogumna zver, zato je lov nanj bolj nevaren kakor na leva, ki je resda silnejši, vendar vselej napada odkrito in z rjovenjem naznanja svoj prihod. Slišal sem zgodbo, da sedem evropskih lovcev ni moglo ugnati enega samega leoparda. Domačini so jih obvestili, kje se je naselil nevarni napadalec. Ko so se lovci približali njegovemu ležišču in se trudoma prebijali skozi tropično rastlinje, jih je leopard sam prvi napadel, ne da bi se bil pri tem izdal z enim samim glasom. Planil je na lovce z drevesa, pobil dva na tla in hudo razmesaril vse druge, nato pa izginil v goščavi. Lovski tovariši so še dolgo potem kovali grobe šale na račun nesrečnih preganjalcev leoparda. (Dalje)

---

nisem opazil niti najmanjšega nasprotovanja.«

»Ne mislim ljudi«, je rekel prefekt s poudarkom. »Kmetje so dobri, mirni, delavni, vdani; proti njim še nikoli ni prišla nobena pritožba. Žal da tega ne morem trditi o njihovih dušnih pastirjih ...«

Gospod Martin je bil zbegan; prišel je, da bi napadal, a se mora braniti. Hkrati mu je bilo to tudi po volji; pogovor je brez slepomišenja krenil v jedro stvari. Treba je bilo le navezati besedo.

»Ne spominjam se, da bi bil kdaj dal povod za najmanjšo pritožbo«, je rekel pritišano, stisnilo ga je za srce. Že se je zopet opogumil. »Toda jaz bi se imel pritožiti zaradi mnogočesa«, je napadel. »Prav to me je danes privedlo k vam, ekscelenca ...«

»Tako?« Prefekt se je narejeno zavzel. »Le veseli me, da se obračate naravnost name«, je vzel svinčnik in ga zopet spustil na mizo. »Kakšne so vaše pritožbe, prečastiti?«

Iz glasu je zvenelo rahlo roganje. Vse ve, je pomislil Čedermac; obvestili so ga, a se pretvarja. Ta trenutek bi mu bila ljubša surova odkritost.

»Ekscelenca, morda vam ni neznano, kaj se godi zadnje čase. Čudim se takemu ravnanju z menoj, samo z menoj«, je poudaril, »že glede na moja leta, če se ne ozirate na moj stan ...«

Obšlo ga je tako razburjenje, da mu je vzelo glas.

»Vse mi je znano«, je rekel prefekt po trenutnem premolku. »Toda nisem vedel, da se je trdo ravnalo z vami. To ni moja krivda, zgodilo se je proti moji volji. Zagotavljam vas, da se poslej kaj takega ne bo več pripetilo. A da se je pozornost oblasti obrnila prav na vas, v prvi vrsti na vas, zato je moral biti povod, verjemite! Ali se ničesar ne spominjate?«

Čedermac je bil znova potisnjen v obrambo. Misli so mu mrzlično delovale, a se ni mogel spomniti ničesar, kar bi ga količkaj obremenjevalo.

»Ničesar nimam na vesti, ekscelenca.«

Prefekt se je nasmehnil.

»Ne spominjate se? Izrazili ste se, da se nikoli ne uklonite, da ste pripravljeni prevzeti vse posledice in da se niti ječe ne bojite,« ga je motril skozi rahlo stisnjene veke. »Ali ni tako, prečastiti? Glede na vašo starost in ugled bi nam bil vaš pristanek posebno dragocen; mlajšim bi dali dober zgled. Vi pa se upirate ...«

»Moram!« je Čedermac goreče vzkliknil: »Kot duhovnik ne morem storiti drugače ...«

»Kot slovenski duhovnik, recite!« mu je prefekt segel v besedo. »Ne pozabite, prečastiti, da pred menoj ne sedite kot duhovnik, ampak kot državljan. Zdi se mi, da vaše ravnanje sloni na nekem osnovnem nesporazumljenju. Te zadeve ne smete presojati s cerkvenega stališča, to je docela zgrešeno. Vprašanje, ali kot duhovnik lahko pristanete na to, so uredili že drugi; midva ne smeva in ne moreva spreminjati njihovih odločitev. Zdaj je samo stvar izvedbe, zgolj policijska zadeva. Ne moremo več trpeti, da bi se nadaljevala protidržavna propaganda na prižnicah.«

Besede so bile izgovorjene odločno, vendar brez ostrosti. Čedermac jih je bil že slišal od poročnika, pozneje od komisarja, četudi niso bile povedane s to odkritostjo, ki jo je prefektu dovoljeval visoki položaj. Zadele so ga, pomračil se je in ves trd zastrmel v podobo na steni. Ni bilo časa za občutke. Zdrznil se je, naredil kretnjo, kakor da se hoče dvigniti, a je obsedel.

»V cerkvi sem zmeraj oznanjal le božjo besedo.«

Prefekt je sprejel ta odgovor za več ali manj spreten izgovor, nekaj trdega mu je stopilo v zresnjene oči. V nekaterih vprašanjih, ki so se tikala države, ni poznal ugovora ... Kot mlad, goreč nacionalist je bil odšel v vojno, ob pohodu na Rim je bil v prvih vrstah. Dokazal je dovolj gorečnosti in zmožnosti, da se je v službi naglo povzpel kvišku. Zanj ni bilo preteklosti, nekdanji politični in kulturni boji so mu bili tuji, duhovnikov ni sovražil, a jih tudi ni ljubil. Sovražil ali ljubil jih je le toliko, kolikor so naprotovali ali sodelovali pri boju za dosego narodnega cilja.

»To trdite vi«, je skrivil ustnice. »Toda mi imamo v rokah dokaze. Prečastiti, zdaj ne govorim izrecno o vas.«

»Če imate dokaze proti komurkoli«, je rekel Čedermac s trdnim glasom, »zakaj ga ne postavite pred sodišče? Saj imate postave za obrambo države. Tedaj naj bi nastopile tudi priče.«

Prefekt ga je motril nekaj trenutkov. Ne, ta slovenski duhovnik se ni pretvarjal, preveč iskrenosti mu je velo iz glasu. To mu je omililo strogost, oči so mu dobile zopet mehkejši izraz.

»Res, otipljivih dokazov žal ni«, je priznal z neopredeljivim nasmehom. »Besed ni mogoče ujeti in obdržati. Toda verjamemo zanesljivim pričam, ki so nam to zatrdile; teh pa iz razumljivega razloga ne moremo izdati.«

»Priče, ki morda niti ne razumejo našega jezika,« je vzkliknil kaplan.

»Ne, ne; vi se motite, prečastiti! Priče, ki dobro razumejo vaš jezik, ki so vaše narodnosti,« je prefekt poudaril besedo za besedo. »Morda — morda, pravim! — so celo vašega stanu.«

Čedermac je za trenutek umaknil pogled. Bil je globoko zadet, leden srh ga je spreletel po telesu, a hkrati mu je tenka bolečina kot z iglo predrla srce. Misel, proti kateri se je zadnje dni bojeval, je kot utelešena senca stala pred njim. Skubin! Moj Bog, saj ni hotel natolcevati, vendar se je v tem trenutku čutil zanj neizmerno oblatenega. Stiskalo ga je v grlu, za hip ga je bilo popolnoma razorožilo. Sključil se je kakor pod bremenom, se zavedel in se znova vzravnal.

»Morda, ekscelenca,« se mu je tresel glas, »morda imamo kakega nasprotnika, ki se je iz sebičnih namenov ponižal do obrekovanja. In če bi tudi bilo res — ali naj zaradi ene suhe veje posekate celo drevo in ga vržete v ogenj?«

Prefekt je skomizgnil z rameni.

»No, recimo, da smo v zmoti. Recimo! Toda že dejstvo, da pridigujete v nekem tujem jeziku ...«

»V domačem jeziku, katerega edinega ljudje razumejo.«

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik, odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI, Ottakringerstrasse 83. — Glavni urednik: dr. Franci Zwitter. — Uredništvo in uprava: Wien IV, Waaggasse 6/II. Telefon B 21-5-50. — Podružnica uprave: Celovec (Klagenfurt), Völkermarkterstrasse 21/I. — Tiska: „Globus", Zeitungs- Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3—5.